

K 224183
3

საქართველო
ინფორმაცია

საქართველოს ისტორიის ქრონოლოგია

თბილისი - 1996

თბილისის სულხან-საბა ორბელიანის სახელობის საქელმწიფო
პედაგოგიური უნივერსიტეტი

საქართველოს ისტორიის ქრონოლოგია

თბილისი - 1996

საგვ. 20
საგვ. 20

302_4 (47922)

საქართველოს ისტორიის ქრონოლოგია

“საქართველოს ისტორიის ქრონოლოგია” განკუთვნილია ძირითადად სტუდენტთათვის თუმცა იგი ინტერესმოკლებული არ იქნება საქართველოს ისტორიით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრისათვის.

შემდგენლები: დოც. ელგა ცქიტიშვილი
დოც. სერგო ვარდოსანიძე
ასპ. გიორგი სამხარაძე

რედაქტორი: ისტორიის მეცნიერებათა
დოქტორი, პროფ.
სვიმონ გამსახურდია

საქართველოს
ენციკლოპედია
გ ი მ ლ ი რ თ ა ჯ ა

35 ათასი წლის წინ - ზედა პალეოლითის დასაწყისი. ამ ეპოქის ძეგლებია - დევის ხვრელი (ხარაგაულის რაიონი), საკაეის მღვიმე (თერჯოლის რ-ნი), აგრეთვე ნასახლარები მდ. ჯრუჭულას (ჭიათურის რ-ნი) ხეობაში.

12 ათასი წლის წინ - დაიწყო შუა ქვის ხანა (მეზოლითი).

8 ათასი წლის წინ - იწყება ახალი ქვის ხანა (ნეოლითი). აღამიანმა დახვეწა ქვის დამუშავების ტექნიკა (ისწავლა ქვის გახვრეტა, გახეხვა და ა. შ.) და გახდა მწარმოებელი. ამ მოვლენას მეცნიერები "ნეოლითურ რევოლუციას" უწოდებენ. ამ ხანის ძეგლები აღმოჩენილია ქობულეთში (აქარა), ანასეულში (გურია), კისტრიკთან (აფხაზეთი) და სხვა ადგილებში.

6-7 ათასი წლის წინ - აღამიანმა აღმოაჩინა თვითნაბადი სპილენძი, ისწავლა მისი დამუშავება და გამოყენება. მაგრამ სპილენძმა ვერ შეძლო ქვის, როგორც შრომისა და თავდაცვის ძირითადი საშუალების გამოდევნა. ამიტომ ამ ხანას სპილენძ-ქვის ხანა (ენეოლითი) ეწოდა.

ჩვ. წ. აღ-მდე IV-III ათასწლეულთა მიჯნა - ქართველთა წინაპარმა ტომებმა ისწავლეს ბრინჯაოს მიღება და მისგან იარაღისა და სხვა ნივთების დამზადება. დასაბამი მიეცა პერიოდს, რომელსაც მეცნიერები "ბრინჯაოს ხანას" უწოდებენ.

ჩვ. წ. აღ-მდე IV ათასწლეულის ბოლო III ათასწლეულის 1 ნახევარი - ადრე ბრინჯაოს ხანა. ამ პერიოდს განეკუთვნება მტკვარ-არაქსის კულტურა, რომელიც ამიერკავკასიასა და წინა აზიაში იყო გავრცელებული.

ჩვ. წ. აღ-მდე III ათასწლეულის II ნახევარი - II ათასწლეულის 1 ნახევარი - შუა ბრინჯაოს ხანა. თრიალეთში ჩატარებული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებული მასალა ადასტურებს ამ პერიოდში საქართველოს ტერიტორიაზე ტომთა დიდი კავშირების არსებობას.

K 224-183
3

სკეპ-2000
შემოღებული

- ჩვ. წ. აღ-მდე II ათასწლეულის II ნახევარი - გვიან ბრინჯაოს ხანაში საქართველოში ყალიბდება ორი დიდი კულტურული წრე: აღმოსავლურ ქართული და დასავლურ ქართული ანუ კოლხური. მათი ერთგვაროვნება მეტყველებს საქართველოს ტერიტორიაზე მცხოვრებ ტომთა ურთიერთდაახლოებაზე. ამავე პერიოდში ხდება რკინის მეტალურგიის, აგრეთვე, ქართველ ტომებში ადრეკლასობრივ ურთიერთობათა ჩასახვა.
- ჩვ. წ. აღ-მდე XII ს. - საქართველოს ისტორიული ტერიტორიის სამხრეთ დასავლეთ ნაწილში ყალიბდება დიაოხის ქართული გაერთიანება.
- ჩვ. წ. აღ-მდე XII ს. - საქართველოს შავი ზღვისპირეთის სამხრეთ და აღმოსავლეთ ნაწილში ჩამოყალიბდა ქართული გაერთიანება კოლხა.
- ჩვ. წ. აღ-მდე VIII ს-ის შუახანები - დიაოხმა ველარ გაუძლო მეზობელი ქვეყნების - კოლხასა და ურარტუს შემოტევებს და არსებობა შეწყვიტა.
- ჩვ. წ. აღ-მდე VIII ს.-ის 20-იანი წლები - კიმერიელი ტომების შემოსევების შედეგად დაეცა კოლხას სახელმწიფო.
- ჩვ. წ. აღ-მდე VI ს.- საქართველოს ტერიტორიაზე იწყება ბერძნული ახალშენების დაარსება. კერძოდ, ფაზისი (ქ. ფოთის მახლობლად), გიენოსი (ქ. ოჩამჩირე), დიოსკურია (ქ. სოხუმის მახლობლად), პიტიუნტი (ბიჭვინთა).
- ჩვ. წ. აღ-მდე VII-VI საუკუნეების მიჯნა - დასავლეთს საქართველოში ჩამოყალიბდა კოლხეთის (ეგრისის) სამეფო.
- ჩვ. წ. აღ-მდე 401 წ. - კოლხეთი ნახა და აღწერა ბერძენმა მწერალმა ქსენოფონტემ.
- ჩვ. წ. აღ-მდე IV-III სს. მიჯნა - შეიქმნა ქართლის (იბერიის) სამეფო. მისი პირველი მეფე იყო ფარნავაზი. იბერიის

ჩვ. წ. აღ-მდე 112-63 წწ. - მეფობდა პონტოს მეფე მითრიდატე VI.

ჩვ. წ. აღ-მდე 65 წ. - საქართველოში ილაშქრა რომაელმა სარდალმა გნეუს პომპეუსმა. საქართველოში დამყარდა რომაელთა გავლენა. გნეუს პომპეუსის ლაშქრობის შესახებ საინტერესო ცნობებს გვაწვდის რომაელი ისტორიკოსები დიონ კასიოსი და აპიანე.

35 წ. - რომის იმპერატორ ტიბერიუსის თხოვნით სომხეთში (რომის იმპერიისა და პართიის სადავო ტერიტორია) ქართლის ჯარი შევიდა. ტიბერიუსმა სომხეთის მეფედ ქართველი უფლისწული - მითრიდატე დანიშნა.

63 წ. - რომსა და პართიას შორის დაიდო ხელშეკრულება. სომხეთი აღიარებულ იქნა ორმაგი დაქვემდებარების ტერიტორიად (თანამედროვე ტერმინოლოგიით - კონდომინიუმი). სომხეთში გამეფდნენ პართიის სამეფო გვარის - არშაკიდების წარმომადგენლები (რომის იმპერიისადმი ვასალობის პირობით). შეწყდა სომხეთში ქართველთა მეფობა.

69 წ. - ანიკეტის აჯანყება.

128 წ. - რომის იმპერატორმა ადრიანემ მცირე აზიაში მოგზაურობისას, სხვა აღმოსავლელ მმართველებთან ერთად, თავისთან მიიწვია ქართლის მეფე ფარსმან II, რომელმაც არ მიიღო მიწვევა, როგორც ქვეშევრდომმა.

138-161 წწ. - რომის იმპერატორ ანტონინე პიუსის ზეობის პერიოდი. ამ დროს გაუმჯობესდა ურთიერთობა რომსა და ქართლის სამეფოს შორის. ანტონინე პიუსის მიწვევით ფარსმან II ოჯახის წევრთა და დიდებულთა თანხლებით ეწვია რომს, სადაც დიდი პატივით იქნა მიღებული. რომსა

და ქართლს შორის ფაქტობრივად, თანასწორუფლებიანი ურთიერთობა დამყარდა.

III-IV ს. - თანდათანობით იკიდებს ფეხს ფეოდალური ურთიერთობანი. იწყება ადრეფეოდალური ხანა.

დაახლოებით 337 წ. - ქართლში ქრისტიანობა გამოცხადდა ოფიციალურ რელიგიად. ეგრისშიც ქრისტიანობის ოფიციალურ რელიგიად გამოცხადება დაახლოებით ამ პერიოდშია სავარაუდო (შესაძლებელია უფრო ადრეც).

325 წ. ქ. ნიკეაში გაიმართა I მსოფლიო საეკლესიო კრება, რომელსაც ესწრებოდა ბიჭვინთის ეპისკოპოსი - სტრატოფილე.

V ს.-ის II ნახევარი - ქართლში მეფობს ვახტანგ გორგასალი (გარდა-იცვალა დაახლოებით 502 წ.).

468-472 წწ - ქართლის ეკლესიამ მოიპოვა თვითმწყემსობის (ავტოკეფალია) უფლება. ამიერიდან ეკლესიას სათავეში ჩაუდგა კათალიკოზი.

482 წ. - ვახტანგ გორგასალმა მოაკვლევინა ვარსკენ პიტიახში, რომელიც ქართლში პროირანული ორიენტაციის ერთ-ერთი ლიდერი იყო.

482-483-484 წწ. - აჯანყება ირანელთა ბატონობის წინააღმდეგ ქართლში.

506 წ. - ღვინის საეკლესიო კრება, რომელზეც ირანის შაჰის კავადის ბრძანებით ქართლის, სომხეთის და ალბანეთის ეკლესიის მეთაურებმა მონოფოზიტობას მიანიჭეს უპირატესობა.

523 წ. - ირანელთა ბატონობის წინააღმდეგ აჯანყდა ქართლის მეფე გურგენი, მაგრამ დამარცხდა. მან დასავლეთ საქართველოს (საბოლოოდ კი - ბიზანტიას) შეაფარა

თავი. ირანელებმა ქართლში გააუქმეს მეფობა და დასვეს
თავისი მოხელე მარზპანი.

- 532 წ. — დაიდო "საუკუნო ზავი" ირანსა და ბიზანტიას შორის. რომლის შედეგადაც ქართლი და ეგრისი აღიარებულ იქნა შესაბამისად ირანისა და ბიზანტიის გავლენის სფეროებად.
- 542-562 წწ. — "დიდი ომიანობა" ეგრისში, რომელიც ეგრისიდან ირანელთა განდევნით დასრულდა.
- 550 წ. — აბაზგები აჯანყდნენ ბიზანტიელთა წინააღმდეგ, მაგრამ მარცხი განიცადეს.
- 554 წ. — ბიზანტიელმა სარდლებმა მოკლეს ეგრისის მეფე გუბაზი.
- 555 წ. — ბიზანტიელებმა ჩაახშეს მისიმიელთა აჯანყება.
- VI ს-ის 70-იანი წლები — საერთო ანტიირანული აჯანყების დაწყება. ერისმთავრობის დაწესება ქართლში. პირველ ერისმთავრად განაჩინეს გუარამი.
- 591 წ. ერისმთავარ სტეფანოზ I-ის დროს ქართლიდან საბოლოოდ იქნენ განდევნილნი ირანელები.
- 608 წ. — დიდი საეკლესიო განხეთქილება ამიერკავკასიაში.
- 627 წ. — ჰერაკლე კეისრისა და ჯიბლუ ხაყანის ლაშქრობა ქართლში.
- 628 წ. — ხაზართა მიერ აღებულ იქნა თბილისი.
- 654 წ. — არაბ სარდალ ჰაბიბ-იბნ მასლამის ლაშქრობა ქართლში. ერისმთავარმა სტეფანოზმა შეაფასა რა ძალთა უთანაბრობა, ზავი შესთავაზა არაბებს. ჰაბიბ-იბნ-მასლამამ ქართლს მისცა "დაცვის სიგელი", რომელშიც ჩამოთვლილი იყო ქართლის არაბებისადმი მორჩილების პირობები და არაბთა ვალდებულებანი. დაცვის სიგელის ტექსტი

- 697 წ. - ეგრისის მმართველი სერგი ბარსუკის ძე, რომელიც ბიზანტიელთა მორჩილი იყო, აუჯანყდა ბიზანტიელებს და ეგრისი არაბებს დაუმორჩილა.
- 735 წ. - საქართველოს შემოესია არაბი სარდალი მურვან-იბნ-მუჰამედი, რომელმაც დალაშქრა, როგორც აღმოსავლეთი, ისე დასავლეთ საქართველო. აწამა არგვეთის მთავრები დავით და კონსტანტინე მხეიძენი.
- VIII ს-ის 80-იანი წლები-შეიქმნა კახეთის სამთავრო, რომლის სათავეშიც ქორეპისკოპოსი იდგა.
- VIII ს-ის დასასრული - აფხაზეთის მთავარმა ლეონ II-მ გააერთიანა დასავლეთ საქართველო და თავი მეფედ გამოაცხადა. შეიქმნა "აფხაზთა სამეფო", რომელიც მთელ დასავლეთ საქართველოს მოიცავდა. მისი დედაქალაქი იყო ქუთაისი.
- IX ს-ის დასაწყისი - აშოტ ბაგრატიონმა (გარდაიცვალა 826 წ.) ჩამოაყალიბა ტაო-კლარჯეთის სამთავრო დედაქალაქით არტანუჯში.
- IX ს-ის I ნახევარი - თბილისის საამირო თანდათან გამოეყო არაბთა სახალიფოს და დამოუკიდებელი ფეოდალურ ერთეულად იქცა.
- 853 წ. 5 აგვისტო - საქართველოში ილაშქრა არაბმა სარდალმა ბულა თურქმა, რომელმაც დაამარცხა თბილისის განდგომილი ამირა - საჰაკ ბენ ისმაილი და სიკვდილით დასაჯა. ამავე ლაშქრობისას არაბთა სარდალმა ზირაქმა დაატყვევა ქართველი დიდაზნაური კონსტანტი კახი და მისი ძე - თარხუჯი. კონსტანტი კახი არაბებმა წამებით მოკლეს.

IX ს-ის დასასრული (დაახლოებით 888 წ.)-აშოტ ბაგრატიონის შთამომავალმა ადარნასე ბაგრატიონმა მიიღო ტიტული "მეფე ქართველთა". ტაო-კლარჯეთის სამთავროს კი ეწოდა "ქართველთა სამეფო".

914 წ. - საქართველოში ლაშქრობს არაბი სარდალი აბულ-კასიმი, რომელმაც მნიშვნელოვანი ზარალი მიაყენა ქვეყნას, მაგრამ ვერ შეძლო არაბთა ბატონობის შესუსტების პროცესის შეჩერება. საქართველომ მოიშორა არაბთა უღელი.

X ს-ის II ნახევარი-ტაო-კლარჯეთში მეფობს დავით III კურაპალატი, საქართველოს გაერთიანებისათვის ბრძოლის მეთაური (გარდ. 1001 წ.) 979 წ.-ქართველი სარდლების თორნიკე ერისთავისა და ჯოჯიყის ლაშქრობა ბიზანტიაში ბარდა სკლიაროსის აჯანყების ჩასახშობად.

975 წ. - დავით III კურაპალატი შევიდა შიდა ქართლში და ადგილობრივ აზნაურებს თავისი შვილობილის, ბაგრატის მორჩილება უბრძანა.

978 წ. - ბაგრატი ქუთაისში აკურთხეს დასავლეთ საქართველოს (აფხაზთა) მეფედ.

987 წ. - დავით III კურაპალატმა დახმარება გაუწია ბიზანტიის იმპერატორ ბასილის წინააღმდეგ აჯანყებულ ბარდა ფოკას. მაგრამ ბარდა ფოკა 989 წ. 13 აპრილს აბიდოსთან ბრძოლაში დაიღუპა. აჯანყება დამარცხდა, ხოლო დავით III ბიზანტიის საიმპერატორო კარის რისხვა დაიმსახურა.

975-1014 წ. - გაერთიანებული საქართველოს პირველი მეფე ბაგრატ III.

1014 წ. - გარდაიცვალა ბაგრატ III, რომელიც დაკრძალულ იქნა ბედიის ტაძარში.

1014-1027 წწ. - გიორგი I მეფობა.

1021-1023 წწ. - საქართველო-ბიზანტიის ომი, რომელიც ბიზანტიის გამარჯვებით დასრულდა.

1027-1072 წწ. - ბაგრატ IV მეფობა.

1032 წ. - კლდეკარის ერისთავმა ლიპარიტ ბაღვაშიმა შეიპყრო თბილისის ამირა ჯაფარი.

1037 წ. - ბაგრატ IV ალყა შემოარტყა თბილისს. ალყა 2 წელიწადს გაგრძელდა. 1039 წ. მას შემდეგ რაც მიიღო ცნობა იმის შესახებ, რომ ამირას დასახმარებლად მიჰმადიანთა ლაშქარი მიეშურებოდა, ბაგრატმა მოხსნა ალყა.

1058 წ. - სულა კალმახელმა და სხვა მესხმა დიდებულებმა შეიპყრეს და მეფეს მიჰგვარეს ლიპარიტ ბაღვაში და მისი ვაჟი ივანე. ლიპარიტი აღკვეცილ იქნა ბერად და გაძევებულ იქნა საქართველოდან.

1064 წ. - საქართველოს პირველად შემოესივნენ თურქ-სელჩუკები, რომლებმაც ააოხრეს ქვეყნის სამხრეთ-დასავლეთი ნაწილი.

1068 წ. - თურქ-სელჩუკები კახეთ-ჰერეთის მხრიდან მეორედ შემოვიდნენ საქართველოში და სასტიკად დაარბიეს, როგორც აღმოსავლეთ, ისე დასავლეთ საქართველო.

1071 წ. - თურქ-სელჩუკებმა მანასკერტთან ბრძოლაში დაამარცხეს ბიზანტიელთა ჯარი და აიძულეს იმპერატორი, დაეთმო აღმოსავლეთ პროვინციები.

1072-1089 წ. - გიორგი II-ის მეფობა.

1080 წლიდან - "დიდი თურქობა".

1089-1125 წ. - დავით აღმაშენებლის მეფობა.

1097 წ. - დავითმა ხარკის გადახდა შეუწყვიტა თურქ-სელჩუკებს.

1101-1103 წ. - დავითმა შემოიერთა კახეთ-ჰერეთი.

- 1103 წ. - მოწვეულ იქნა რუის-ურბნისის საეკლესიო კრება. კრების შედეგად ეკლესიაში განმტკიცდა მეფის პოზიციები. კრებაზე მიიღეს "მეგლისწერაა რუის-ურბნისის კრებისა".
- 1105 წ. - ერწუხთან ბრძოლა, რომლის შედეგადაც დავითმა შეძლო კახეთ-პერეთის შემომტყიცება.
- 1106 წ. - გელათში დაიწყო სამონასტრო კომპლექსის მშენებლობა.
- 1110-1118 წ. - დავით IV მაჰმადიანთაგან გაანთავისუფლა სამშვილდე, ლორე, რუსთავი, გიში და სხვ.
- 1118-1120 წ. - დავით IV ჩრდილო კავკასიიდან გადმოიყვანა 40 000 ყივჩაღი მეომარი ოჯახებით ("დედაწულითა მათითა") და შექმნა მათგან მულმივი ჯარი.
- 1121 წ. 12 აგვისტო-დიდგორის ველზე მოხდა დიდი ბრძოლა დავით აღმაშენებლის ჯარსა და მაჰმადიანთა კოალიციურ ლაშქარს შორის, მაჰმადიანთა სარდალი ამ ბრძოლაში იყო ბაღდადის გამგებელი ნეჟმ ედ-დინ ილღაზი. ბრძოლა ქართველთა გამარჯვებით დამთავრდა.
- 1122 წ. - დავით IV მაჰმადიანთა ბატონობისაგან გაანთავისუფლა თბილისი და დედაქალაქი ქუთაისიდან კვლავ თბილისში გადმოიტანა.
- 1123 წ. - დავით IV გაანთავისუფლა ღმანისი.
- 1124 წ. - დავით IV თურქთაგან გაანთავისუფლა სომხეთის დედაქალაქი ანისი.
- 1125 წ. 24 იანვარი-გარდაიცვალა დავით IV აღმაშენებელი. იგი დაიკრძალა გელათის მონასტერში. მის საფლავის ქვაზე ასეთი წარწერაა "ესე არს განსასვენებელი ჩემი უკუნიითი უკუნისამდე რამეთუ აქა დავემკვიდრო შე".

1125-1156 წ. - დემეტრე I მეფობა.

1138 წ. - დემეტრე I-მა აიღო ქ. განჯა (იგივე განძა), თუმცა ვერ შეძლო მისი მტკიცედ დამორჩილება.

1155 წ. - დემეტრე I -ის უფროსი ვაჟის - დავით V, ხანმოკლე მეფობა. (დემეტრე ბერად აღკვეცეს, დამიანეს სახელით. მის კალამს ეკუთვნის საგალობელი "შენ ხარ ვენახი").

1156-1184 წ. - გიორგი III -ის მეფობა.

1161 წ. - გიორგი III დალაშქრა და შემოიმტკიცა ანისი.

1162 წ. - გიორგი III დალაშქრა ქ. დვინი.

1177 წ. - აჯანყება, რომელსაც სათავეში ედგნენ გიორგი III-ის უფროსი ძმის, დავითის ვაჟი დემეტრე (დემნა), რომელიც თავს ტახტის კანონიერ მემკვიდრედ თვლიდა, და მისი სიმამრი, ამირსპასალარი იოანე ორბელი. აჯანყება სასტიკად იქნა ჩახშობილი.

1178 წ. - გიორგი III-ემ თავისი ასული, თამარი, აკურთხა თანამოსაყდრედ.

1184 წ. - გარდაიცვალა გიორგი III.

1184-1213 წ. - თამარის მეფობა.

1185 წ. - თამარს მეუღლედ მოჰგვარეს ვლადიმერ-სუზდალის მთავრის ანდრია ბოგოლიუბსკის ვაჟი-იური (გიორგი), რომელიც ბიძამისის, ვსევოლოდ დიდბუდის მიერ დევნილი, ყიფაღეთს იყო შეხიზნული.

1187 წ. - თამარი გაშორდა იური (გიორგი) ბოგოლიუბსკის. იგი საქართველოდან გააძევეს.

1189 წ. - თამარმა ქმრად შეირთო დავით სოსლანი.

- 1191 წ. - დიდგვაროვან ფეოდალთა ნაწილმა მოაწყო ამბოხება და მხარი დაუჭირა გიორგი რუსის საქართველოში დაბრუნებასა და გამეფებას. აჯანყება ჩახშობილ იქნა მეფის ერთგული ძალების მიერ.
- 1195 წ. - ქართველთა ლაშქარმა დავით სოსლანის სარდლობით შამქორის მიდამოებში დაამარცხა მაჰმადიანთა მრავალრიცხოვანი ურდო, რომელსაც ათაბაქი აბუბექრი სარდლობდა.
- 1202 წ. - ქართველებმა ბასიანის ბრძოლაში სასტიკი დამარცხება აგემეს რუმის სულთნის რუქნ აღ-დინის ლაშქარს.
- 1204 წ. - შავი ზღვის სამხრეთ სანაპიროზე შეიქმნა ე.წ. "ტრაპიზონის იმპერია", რომელიც საქართველოს სამეფო კარზე იყო დამოკიდებული.
- 1210 წ. - ქართველთა ლაშქარმა, რომლებსაც ზაქარია და ივანე მხარგრძელები მეთაურობდნენ, ილაშქრა ჩრდილოეთ ირანში.
- 1213-1222 წ. - გიორგი IV ლაშას (ლაშა გიორგი) მეფობა.
- 1220 წ. - საქართველოში პირველად გამოჩნდნენ მონღოლთა რაზმები ჯებესა და სუბუდაის მეთაურობით, რომლებმაც ჩაატარეს ე.წ. "დაზვერვითი ლაშქრობა", რაც დამახასიათებელი იყო მათი სამხედრო სტრატეგიისათვის.
- 1222-1245 წ. - რუსუდანის მეფობა.
- 1225-1231 წ. - საქართველო რამდენჯერმე დალაშქრა ჯალალ-ედ-დინმა.
- 1225 წ. - ნოემბერი - ჯალალ-ედ-დინმა გარნისთან (სომხეთი) დაამარცხა ქართველთა ლაშქარი.

- 1226 წ. - ჯალალ-ედ-დინმა აიღო თბილისი. სამეფო კარმა თავი დასაველეთ საქართველოს შეაფარა. იმისათვის, რომ ჯალალ-ედ-დინისათვის თბილისში გამაგრების საშუალება მოესპოთ ქალაქი გადაწვეს.
- 1230 წ. - რუსუდანმა, სამეფო დარბაზის თანხმობით, თანამოსაყდრედ აკურთხებინა თავისი 5 წლის ვაჟი დავითი, შემდგომში დავით ნარინად წოდებული.
- 1231 წ. - ჯალალ-ედ-დინი მოკლულ იქნა.
- 1235 წ. - საქართველოს შემოესია მონღოლთა მრავალრიცხოვანი ლაშქარი, რომლის მიზანი იყო ქვეყნის დაპყრობა. სამეფო კარმა თავი კვლავ დასაველეთ საქართველოს შეაფარა.
- 1242 წ. - მონღოლებმა მოახერხეს აღმოსავლეთ საქართველოს დამორჩილება. მათ საქართველოს დაუწვეს ხარკი და ჭარის გამოყვანა. გარდა ამისა, ყოველი ახალი მეფე ყენს უნდა დაემტკიცებინა.
- 1245 წ. - მონღოლებმა საქართველო, მონღოლური წესის თანახმად, დუმნებად (1 დუმანი-10000 კაცი) დაყვეს. მთელი საქართველო დაიყო 8 დუმნად. დუმნების სათავეში ქართველი დიდგვაროვანნი დააყენეს.
- 1245 წ. - ქართველ დიდგვაროვანთა კობტასთავის შეთქმულება.
- 1247 წ. - მონღოლთა დიდმა ყენმა გუჯუქმა საქართველოს მეფედ დაამტკიცა ტახტის ორი მამიებელი - დავით ლაშა გიორგის ძე და დავით რუსუდანის ძე (მათ ეწოდათ, შესაბამისად, დავით ულუ (უფროსი) და დავით ნარინი (უმცროსი).
- 1254-1256 წ. - მონღოლებმა მთელი საყენო და, მათ შორის, საქართველოც აღწერეს. საქართველოს დააკისრეს 90 000 მეომრის გამოყვანა და მთელი რიგი ახალი ეკონომიკური ვალდებულებანი.

- 1256 წ. - ირანის ტერიტორიაზე ჩამოყალიბდა ილხანთა დოღლური სახელმწიფო, რომლის გავლენის სფეროშიც შევიდა საქართველო.
- 1259 წ. - საქართველოში იფეთქა ანტიმონღოლურმა აჯანყებამ, რომელსაც დავით ნარინი მეთაურობდა. თავდაპირველად აჯანყებულებმა წარმატება მოიპოვეს მაგრამ, მას შემდეგ, რაც ილხანთა ყენმა ჰულაგუმ დიდძალი ჯარი გამოგზავნა აჯანყების ჩასახშობად, დავით ნარინმა შეაფასა ძალთა უთანაბრობა და დასავლეთ საქართველოში გადავიდა.
- 1260 წ. - საქართველოში იფეთქა ახალმა აჯანყებამ დავით ულუს მეთაურობით. აჯანყება დამარცხდა, რაშიც დიდი როლი შეასრულა ქართველ დიდგვაროვანთა ლაღატმა.
- 1266 წ. - მონღოლებმა უშუალოდ დაიქვემდებარეს სამცხე ხასინჯუს პირობით.
- 1270 წ. - გარდაიცვალა დავით ულუ.
- 1270 წ. - მონღოლებმა საქართველოს მეფედ დაამტკიცეს დავით ულუს ძე დემეტრე II (1270-1289 წწ). მცირეწლოვნების გამო (იგი 11 წლის იყო) მას მეურვედ დაუნიშნეს მონღოლებთან დაახლოებული პირი სადუნ მანკაბერდელი.
- 1288 წ. - არღუნ ყენის წინააღმდეგ მოეწყო შეთქმულება, რომელიც გამოაშკარავებულ იქნა. შეთქმულების მეთაურობაში ბრალი დაედო ყენის პირველ ნოინს - ბუღას, რომელიც მეგობრობდა დემეტრესთან.
- 1289 წ. 12 მარტი - მოვაკანში დემეტრე II, ბუღასთან ურთიერთობის გამო, მონღოლებმა სიკვდილით დასაჯეს.
- 1314-1346 წწ. - დემეტრე II ძის გიორგი V (ბრწყინვალე) მეფობა. ამ დროს (XIV ს-ის 30-იან წლებში) მოხერხდა მონღოლთა ბატონობის უღლის გადაგდება.

- 1346-1360 დავით IX მეფობა.
- 1360-1393 წწ. - ბაგრატ V-ის მეფობა.
- 1386-1403 წწ. - მონღოლთა ახადმა მბრძანებელმა თემურ-ლენგმა რვაჯერ დალაშქრა საქართველო.
- 1403 წ. - თემურ-ლენგმა შეწყვიტა ომი საქართველოსათან და ზავი დადო მეფე გიორგი VII-თან (1393-1407 წწ).
- 1412-1442 წწ. - ალექსანდრე I-ის ("დიდი") მეფობის პერიოდი. ამ დროს განხორციელდა მნიშვნელოვანი ღონისძიებანი ქვეყნის მძიმე მდგომარეობის (ეკონომიკური, კულტურული და ა. შ.) გამოსასწორებლად. მაგრამ ვითარების საფუძვლიანი შეცვლა ვერ მოხერხდა.
- 1442-1446 წწ. - ვახტანგ IV მეფობა:
- 1446-1466 წწ. - გიორგი VIII მეფობა.
- 1463 წ. - ბრძოლა ჩიხორთან, სადაც იმერეთის ერისთავმა ბაგრატმა დაამარცხა გიორგი VIII.
- 1465 წ. - სამცხის მთავარმა ყვარყვარე ჯაყელმა, ფარავნის ტბასთან დაამარცხა და დაატყვევა გიორგი VIII, რის შემდეგაც სამცხე საბოლოოდ გამოეყო საქართველოს. ჩამოყალიბდა ქართლის, კახეთისა და იმერეთის სამეფოებიც.
- 1466-1476 წწ. - გიორგი VIII მეფობის პერიოდი კახეთში.
- 1479-1505 წწ. - კონსტანტინე დემეტრის ძის მეფობა ქართლში.
- 1490 წ. - ქართლის სამეფო კარმა ცნო საქართველოს დაშლა სამეფო-სამთავროებად.
- 1453 წ. 29 მაისი - ოსმალებმა აიღეს ბიზანტიის იმპერიის დედაქალაქი-კონსტანტინეპოლი. ბიზანტიის იმპერია დაეცა.

1477 წ. - უზუნ-პასანის ლაშქრობა საქართველოში.

1486-88 წწ. - იაკუბ ყენის ლაშქრობანი საქართველოში.

1483 წ. - გაიგზავნა პირველი ქართული ელჩობა რუსეთში. ელჩობა გაგზავნილ იქნა კახეთის მეფე ალექსანდრე გიორგის ძის (1476--1511 წწ) მიერ, რომლის წერილიც ელჩობამ გადასცა მოსკოვის დიდ მთავარს - ივანე III-ს.

XVI ს-ის დასაწყისი ირანში, თეთრბატნიანთა თურქმანული სახელმწიფოს ტერიტორიაზე აღმოცენდა ყოჩილბაშთა სახელმწიფო, რომლის სათავეშიც სეფიანთა დინასტია იდგა. პირველი სეფიანი შაჰი იყო ისმაილი.

1501 წ. - ისმაილი თავრიზში შევიდა და თავი შაჰინ შაჰად გამოაცხადა, მან არაერთხელ დალაშქრა საქართველო.

1511-1513 წ. - "ავგიორგის" მეფობა კახეთში.

1518 წ. - შაჰ-ისმაილმა საქართველოში გამოგზავნა ერევნის მმართველი დივ-სულთან რუმლუ. აღმოსავლეთ საქართველოს მეფეები და სამცხის მთავარი სეფიანთა ვასალები გახდნენ. თუმცა საქართველოში არ წყდებოდა ბრძოლა თავისუფლებისათვის.

1521 წ. - კახეთის მეფე ლევანმა (1518-1574) სცადა სეფიანთა ვასალობისაგან განთავისუფლება. მაგრამ ვერ შესძლო.

1524 წ. - შაჰ-ისმაილი გარდაიცვალა. ტახტზე ავიდა მისი 10 წლის ვაჟი-თამაზი (შაჰ-თამაზ I), რომელიც 1576 წლამდე მეფობდა. ირანში დაიწყო შინაგანი არეულობა. ქართლის მეფე დავით X-მ ისარგებლა შექმნილი გარემოებით და შაჰის ვასალობისაგან განთავისუფლდა.

1527-1556 წწ. - ქართლში ლუარსაბ I-ის (დავით X-ის ვაჟი) მეფობის პერიოდი (1524 წ. დავით X იძულებული გახდა ტახტიდან გადამდგარიყო და აღკვეცილიყო ბერად).

K 224.183
3

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

- 1514 წ. – ახლო აღმოსავლეთში ბატონობის გამო ირანის სეფიანთა სახელმწიფოსა და ოსმალეთს შორის დაიწყო ომი. როგორც მედიცინა დროგამოშვებით 1555 წლამდე გრძელდებოდა.
- 1555 წ. – ქ. ამასიაში დაიდო ირან-ოსმალეთის საზავო ხელშეკრულება (ამასიის ზავი), რომლის ძალითაც ოსმალეთს მიეკუთვნა იმერეთის სამეფო, გურიის სამთავრო და სამცხე-საათაბაგოს დასავლეთი ნაწილი (ტაო, შავშეთი, კლარჯეთი), ირანს კი-ქართლისა და კახეთის სამეფოები და სამცხე-საათაბაგოს აღმოსავლეთი ნაწილი.
- 1556 წ. – ქართლის საბოლოოდ დასამორჩილებლად შაჰ-თამაზმა დიდი ლაშქარი გამოგზავნა ყარაბაღის ბეგლარბეგი შავერდი სულთანის სოფელ გარისთან მოხდა ბრძოლა, რომელიც ქართველთა გამარჯვებით დასრულდა, თუმცა, ბრძოლაში მიღებული სისიკვდილო ჭრილობისაგან გარდაიცვალა ლ. ლუარსაბ I.
- 1556-1600 წწ. – ქართლში ლუარსაბ I-ის ვაჟის, სიმონ I-ის მეფობა.
- 1569 წ. – ფარცხისთან ბრძოლის დროს, მოღალატე აზნაურ კახაბერ ყორღანაშვილის საშუალებით, ირანელებმა შეძლეს სიმონ I-ის დატყვევება.
- 1569-1578 წწ. – სიმონ I-ის ტყვეობა ირანში, ალამუთის ციხეში. ამ პერიოდში ქართლს მისი გამაჰმადიანებული ძმა დავითი (დაუთ-ხანი) განაგებდა.
- 1578 წ. – ოსმალეთმა დაარღვია ამასიის ზავი და დაიწყო ბრძოლა მთელს კავკასიასა და კასპიის ზღვის სანაპიროზე გაბატონებისათვის. მის ამ განზრახვას ხელს უწყობდა ის გარემოებაც, რომ შაჰ-თამაზის გარდაცვალების (1576 წ.) შემდგომ ტახტზე ვაცელებით სუსტი მმართველი – ხოდაბენდე (1577-1587 წწ) ავიდა.

- 1578 წ. – შაჰის კარმა გადაწვიტა ტყვეობიდან გაეთავისუფლებინათ და ქართლის ტახტზე დაებრუნებინათ სიმონ I, რათა გამოეყენებინათ იგი ოსმალთა წინააღმდეგ.
- 1582 წ. – სიმონ I -მა მუხრანთან გაანადგურა ოსმალთა 20-ათასიანი ჯარი.
- 1587 წ. 28 სექტემბერი – რუსეთსა და კახეთს შორის გაფორმდა პირველი ხელშეკრულება – "ფიცის წიგნი". კახეთი რუსეთის მფარველობის ქვეშ შევიდა.
- 1589 წ. – მეფე ალექსანდრე II (1574-1605 წწ.), მიიღო რუსეთის მეფის "წყალობის სიგელი", რომლითაც დასტურდებოდა "ფიცის წიგნის" პირობები. დაიწყო ელჩების გაცვლა კახეთის სამეფოსა და რუსეთს შორის.
- 1590 წ. – ირან-ოსმალეთის ზავით, ოსმალეთის გავლენის სფეროდ იქნა აღიარებული მთელი აღმოსავლეთ ამიერკავკასია და ირანის აზერბაიჯანი. ოსმალთა ხელში გადავიდა სამცხე, აჭარა, ჭანეთი, სადაც ოსმალური მართვა-გამგეობა იქნა შემოღებული.
- 1599 წ. – ოსმალებმა დაატყვევეს სიმონ I.
- 1600 წ. 21 ივნისი – სიმონ I სტამბოლში ჩაიყვანეს და მოათავსეს იედიყულეს ციხეში, სადაც ხანგრძლივი ტყვეობის შემდეგ გარდაიცვალა (1611 წ.).
- 1605 წ. 12 მარტი – ძეგამის თათბირის დროს, ალექსანდრე II-ის ვაჟმა, ირანის შაჰის, კარზე აღზრდილმა გამაჰმადიანებულმა კონსტანტინემ და მისმა თანმხლებმა ყოზილბაშებმა ამოხოცეს ალექსანდრე II, მისი ვაჟი გიორგი და სხვა კახელი დიდებულები, რომლებიც რუსეთზე ორიენტაციის მომხრენი იყვნენ.
- 1605-1606 წწ. – კახეთს განაგებს გამაჰმადიანებული კონსტანტინე.

- 1606 წ. - შაჰ-აბას I -მა კახეთის მეფედ დაამტკიცა ალექსანდრე II-ის შვილიშვილი 16 წლის თეიმურაზ I.
- 1614-1617 წწ. - შაჰ-აბაზ I-მა ოთხჯერ დალაშქრა კახეთი.
- 1606-1614 წწ. - ქართლში ლუარსაბ II-ის მეფობის პერიოდი.
- 1609 წ. - ქართველთა ჯარმა გიორგი სააკაძის სარდლობით, ტაშისკართან გაანადგურა ოსმალთა მრავალათასიანი ლაშქარი.
- 1611-1657 წწ. - სამეგრელოს მთავარი ლევანი II დადიანი.
- 1624 წ. 12 სექტემბერი - შაჰ-აბას I-ის ბრძანებით სასტიკად აწამეს და მოკლეს კახეთის მეფის თეიმურაზ I-ის დედა ქეთევანი, რომელმაც უარო განაცხადა გამაჰმადიანებაზე.
- 1625 წ. 25 მარტი - მარტყოფის ველზე ქართველებმა გაანადგურეს ირანელთა მრავალრიცხოვანი ლაშქარი.
- 1625 წ. 1 ივლისი - მარაბდის ველზე ყიზილბაშთა ჯარმა, მართალია დაამარცხა ქართველთა ლაშქარი, მაგრამ თვითონაც უდიდესი ზარალი ნახა.
- 1626 წ. - თეიმურაზ I-ის მომხრეებმა ბაზალეთის ტბასთან დაამარცხეს გიორგი სააკაძე, რომელიც იძულებული გახდა ოსმალეთს გადახვეწილიყო, სადაც 1629 წ. თავი მოჰკვეთეს ოსმალეთის დიდვეზირის ხუსრევ ფაშას ბრძანებით.
- 1629 წ. - გარდაიცვალა შაჰ-აბას I.
- 1632 წ. - ირანის ახალმა შაჰმა სეფი I-მა ქართლ-კახეთის მმართველად სიმონ I-ის ძმისწული, გამაჰმადიანებული ხოსრო-მირზა დანიშნა და უწოდა როსტომ ხანი.
- 1639 წ. - თეიმურაზ I-მა განაახლა "ფიცის წიგნი".
- 1648 წ. - როსტომ ხანმა კახეთიდან საბოლოოდ გააძევა თეიმურაზი.

- 1656 წ. — კახეთი როსტომ ხანს ჩამოართვეს და განჯის ხანს დაუპყრობინა. კახეთში დაიწყო თურქმანული ტომების ჩამოშლის სახლება.
- 1660 წ. — კახეთში მომხდარი დიდი აჯანყების შედეგად ქვეყანა (კახეთი) გაიწმინდა ჩამოსახლებული თურქმანებისაგან, თუმცა ირანის ულლის გადაგდება ვერ მოხერხდა. კახეთი საგამგებლოდ კვლავ ქართლის ახალ მმართველს ვახტანგ V-ს (შაჰნავაზი) გადაეცა.
- 1658-1675 წ. — შაჰნავაზის მმართველობის წლები.
- 1675-1688, 1703-1711 წწ. — გიორგი XI მეფობა ქართლში.
- 1703 წ. — შაჰმა ქართლის მმართველად (ჯანიშინად) დანიშნა ვახტანგ VI.
- 1688-1703 წწ. — ერეკლე I ნაზარალიხანი.
- 1707-1711 წწ. — ვახტანგ VI-მ ორჯერ დალაშქრა ოსეთი და შემოიმტყიცა ეს მხარე.
- 1709 წ. — ვახტანგ VI-მ თბილისში დაარსა პირველი სტამბა.
- 1712 წ. — თბილისის სტამბაში პირველად დაიბეჭდა "ვეფხისტყაოსანი".
- 1712 წ. — ვახტანგი შაჰის კარზე გამოიძახეს, რათა დაემტკიცებინათ მეფედ თავისი უფროსი ძმის, ავლანელებთან ბრძოლაში დაღუპული ქაიხოსროს ნაცვლად.
- 1713-1715 წწ. — სულხან-საბა ორბელიანის ელჩობა ევროპაში, რომელიც უშედეგოდ დამთავრდა.
- 1719 წ. — ქართლის მეფედ დამტკიცებული ვახტანგ VI საქართველოში დაბრუნდა. იგი იძულებული იყო ფორმალურად მიეღო შაჰმადიანობა.

- 1720 წ. - სამხედრო-პოლიტიკური კავშირი დამყარდა ვახტანგ VI-სა და რუსეთის მეფე პეტრე I-ს შორის.
- 1721 წ. - ირანის შაჰმა ჰუსეინმა ვახტანგ VI სამხრეთ აზერბაიჯანის სპასალარად დანიშნა.
- 1722 წ. - ჩიშალა პეტრე I-ის დარუბანდის ექსპედიცია. ვახტანგ VI, როგორც პეტრე I-ის მოკავშირემ, შაჰის რისხვა დაიმსახურა, რომელმაც ქართლი კახეთის გამაჰმადიანებულ მეფეს - კონსტანტინეს გადასცა.
- 1723 წ. - კონსტანტინე კახთა მეფემ აიღო თბილისი. ვახტანგ VI იძულებული გახდა ცხენვალში გახიზნულიყო.
- 1723 წ. - ქართლი დაიპყრეს ოსმალებმა.
- 1724 წ. - ვახტანგ VI მრავალრიცხოვანი ამალით რუსეთს გაემგზავრა. 1723-1735 წწ. - საქართველოში ბატონობდნენ ოსმალები, ამიტომ ისტორიკოსები ამ პერიოდს "ოსმალობას" უწოდებენ.
- 1735 წ. - ქართლში "ოსმალობა" "ყოზილბაშობამ" შეცვალა. ირანელებმა მოახერხეს ოსმალთა განდევნა ქართლიდან და თავისი გავლენის აღდგენა.
- 1744 წ. - ირანის შაჰი ნადირი იძულებული გახდა კონსტანტინე მეფის უმცროსი ძმის თეიმურაზისათვის (თეიმურაზ II) ნება დაერთო ქრისტიანული წესით ყოფილიყო კურთხეული ქართლის მეფედ, ხოლო მისი ვაჟი ერეკლე (ერეკლე II) კახეთის მეფედ დაამტკიცა.
- 1745 წ. 1 ოქტომბერი - თეიმურაზ II სვეტიცხოველში აკურთხეს მეფედ.
- 1751-1752 წწ. - ქართველთა მიერ დამარცხებული იქნა თავრიზის მფლობელი აზატ-ხანი, რომელიც შაჰის ტახტზე აცხადებდა პრეტენზიას. აგრეთვე, შაჰი-შარვანის ხანი აჩიჩალაბი. (1760

წ. ერეკლემ დაატყვევა აზატ-ხანი, რომელიც 1763 წ. ირანის გამგებელს ჭერიმს გაუგზავნა).

1752 წ. – იმერეთში გამეფდა სოლომონ I.

1754-1755 წწ. – ქართლ-კახეთში ორჯერ ილაშქრა ხუნძახის (ავარიის) მფლობელმა ნურსან-ბეგმა. იგი ორჯერ დაამარცხა ქართველთა ლაშქარმა (პირველად მჟადიჭერის მეორედ კი – ყვარლის ციხეებთან).

1757 წ. – იმერეთის მეფე სოლომონ I-მა, სოფ. ხრესილთან სასტიკად დაამარცხა ოსმალთა მრავალრიცხოვანი ჯარი.

1758 წ. – შეიკრება სამხედრო კავშირი თეიმურაზ II, ერეკლე II-სა და სოლომონ I-ს შორის.

1759 წ. – სოლომონ I-მა აკრძალა "ტყვეთა სყიდვა".

1762 წ. – გარდაიცვალა პეტერბურგში მყოფი (გამეგზავრა 1760) თეიმურაზ II ერეკლე II-მ თავი ქართლ-კახეთის მეფედ გამოაცხადა. აღმოსავლეთ საქართველო გაერთიანდა.

1765 წ. – დიდგვაროვანთა ნაწილმა, რომელსაც სათავეში ედგა ვახტანგ VI-ის უკანონო ვაჟი პაატა ბატონიშვილი, შეთქმულება მოაწყო ერეკლე II-ის წინააღმდეგ. შეთქმულება გამჟღავნდა და მისი მონაწილენი სასტიკად იქნენ დასჯილნი.

1768 წ. – სოლომონ I რუსეთში გაგზავნა ელჩობამ მაქსიმე ქუთათელის მეთაურობით და ითხოვა მფარველობა.

1769 წ. – საქართველოში შემოვიდა რუსთა მცირერიცხოვანი ჯარი გენერალ ტოტლებენის მეთაურობით (480 კაცი).

1770 წ. 20 აპრილი-ტოტლებენის მიერ მიტოვებულმა ერეკლემ, ასპინძასთან სასტიკად დაამარცხა თურქთა ჯარი.

- 1774 წ. - ერეკლე II -ის ინიციატივით შეიქმნა ე.წ. "შორიგე ჯარისკაცთა რეგულაციის" პროექტი, რომლის არსებობაც იძლეოდა საშუალებას მუდმივ მზადყოფნაში ყოფილიყო მეომართა გარკვეული რაოდენობა. "შორიგე ჯარს" დიდხანს არ უარსებია.
- 1783 წ. 24 ივლისი - ციხე გეორგიევსკში დაიღო ხელშეკრულება (ტრაქტატი) რუსეთსა და ქართლ-კახეთის სამეფოს შორის. ტრაქტატის ძალით ქართლ-კახეთი შედიოდა რუსეთის მფარველობის ქვეშ. ქართლ-კახეთის სამეფო კარი კი ხელს იღებდა უფლებათა გარკვეულ ნაწილზე (ძირითადად საგარეო პოლიტიკის სფეროში).
- 1785 წ. - აღმოსავლეთ საქართველოს შემოესია ხუნძახის მმართველი ომარ-ხანი. ერეკლე II იძულებული გახდა ეკისრა ხარკის გადახდა.
- 1790 წ. - საქართველოს მეფე მთავრებს შორის შეიკრა სამხედრო პოლიტიკური კავშირი.
- 1795 წ. 11 სექტემბერი - კრწანისის ველზე ირანის შაჰმა-ალამაჰმად-ხანმა, მოლაღატეთა ხელშეწყობით (ეს მოლაღატენი იყვნენ ბებუთოვი და არარატიანცი) დაამარცხა ქართველთა ჯარი და სასტიკად დაარბია თბილისი.
- 1798 წ. 11 იანვარი - გარდაიცვალა ერეკლე II.
- 1798-1800 წ-გეორგი XII-ის (ერეკლეს ძე) მეფობის პერიოდი ქართლ-კახეთში.
- 1799 წ. - განახლდა გეორგიევსკის ტრაქტატი. განახლებული ტრაქტატით რუსეთის პრეროგატივად მიიჩნეოდა ქართლ-კახეთის როგორც საგარეო, ისე საშინაო პოლიტიკა. ხოლო რუსეთს ქართლ-კახეთში უნდა დაეტოვებინა ნომინალური მეფობა.
- 1800 წ. 28 დეკემბერი - გეორგი XII გარდაიცვალა.

1801 წ. 18 იანვარი - რუსეთის იმპერატორმა პავლე I-მა გამოსცა მანიფესტი ქართლ-კახეთის სამეფოს გაუქმებისა რუსეთთან შეერთების შესახებ, რაც დაადასტურა 1801 წ. 12 სექტემბერს რუსეთის ახალი იმპერატორის (ტახტზე ავიდა 1801 წ. მარტში) ალექსანდრე I-ის მიერ გამოცემულმა მანიფესტმა. ქართლ-კახეთმა დაკარგა სახელმწიფოებრიობა.

1802 წ. 12 აპრილი - სიონის ტაძარში შეკრებილ ქართველ დიდგვაროვნებს უპასუხეს 12 სექტემბრის მანიფესტი და დებულება ახალი მმართველობის შემოღების შესახებ, რამაც დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია. საქართველოს მთავარმმართველი კნორინგი იძულებული გახდა რეპრესიული ზომებისათვის მიემართა. კერძოდ, მან დააპატიმრა გავლენიანი თავადები - მაიაბელი, ამირჯიბი და სხვანი. საქართველოში დაიწყო ეროვნულ-განმანათლებლის უფლებები მოძრაობა რუს დამპყრობელთა წინააღმდეგ.

1802 წ. - კახეთში, სოფ. ქელმენჯურში ქართველ ბატონიშვილთა მეთაურობით მომზადდა შეთქმულება, რომელიც, ძირითადად, 1783 წლის ტრაქტატის პირობების აღდგენას მოითხოვდა. რუსთა ჯარის ნაწილებმა გენერლების გულიაკოვისა და ლაზარევის მეთაურობით შეძლეს შეთქმულთა მოთავეების დიდი ნაწილის დაპატიმრება. შეთქმულება მარცხით დასრულდა.

1803 წ. ივლისი - სამეგრელოს მთავარმა გრიგოლ დადიანმა მიიღო რუსეთის ქვეშევრდომობა, თუმცა მას დარჩა შინაგანი თვითმმართველობა.

1804 წ. 25 აპრილი - იმერეთის მეფე სოლომონ II იძულებული გახდა დათანხმებულიყო რუსეთის ქვეშევრდომობაზე, რაც გაფორმდა სოფ. ელაზნაურში მიღწეული შეთანხმებით. იმერეთში რუსეთის ჯარის ნაწილები შევიდნენ (ისევე, როგორც სამეგრელოში).

1804 წ. — აჯანყდა ქართლის მთიანეთი. აჯანყებულთა მოთხოვნები იყო როგორც ეროვნული, ისე სოციალური ხასიათისა. გამოსვლას სათავეში ფარნაოზ ბატონიშვილი ჩაუდგა. რუსულმა ადმინისტრაციამ მოახერხა აჯანყების ჩახშობა, მაგრამ, ამავე დროს, იძულებული გახდა ნაწილობრივ დაექმყოფილებინა (თუმცა კი ძლიერ მცირე დოზით) აჯანყებულთა მოთხოვნები.

1806-1812 წ.წ. — მიმდინარეობდა რუსეთ-თურქეთის ომი, რომლის დროსაც სოლომონ II-მ დატოვა ქუთაისი და დაიწყო ბრძოლა იმერეთიდან რუსთა ჯარის გაყენის მიზნით.

1810 წლის თებერვალი — მთავარმართებელმა ტორმასოვმა სოლომონ II მიიწვია გორში თითქოსდა მოლაპარაკებისათვის, მაგრამ მუხანათურად დააპატიმრა და თბილისს ჩაიყვანა რუსეთში გადასახლების მიზნით. ერთგული პირების დახმარებით სოლომონმა მოახერხა გაქცევა, დაბრუნდა იმერეთში და სათავეში ჩაუდგა ანტირუსულ აჯანყებას. რუსთა ჯარმა ოთხთვიანი ბრძოლის შემდეგ მოახერხა აჯანყების ჩაქრობა. სოლომონ II-მ თავი თურქეთს შეაფარა, სადაც 1815 წ. გარდაიცვალა. მისი ნეშტი 1990 წ. ჩამოასვენეს საქართველოში.

1810 წ. — რუსეთის მფარველობაში შევიდა აფხაზეთის სამთავრო (ამ დროს მთავარი იყო გიორგი შერვაშიძე).

1811 წ. — ცარიზმის მიერ გაუქმებულ იქნა ქართული ეკლესიის ავტოკეფალია. კათალიკოს-პატრიარქი ანტონ II გადაასახლეს რუსეთში.

1812 წ. იანვარი — კახეთში იფეთქა აჯანყებამ ეროვნული და სოციალური ჩაგვრის წინააღმდეგ. თავდაპირველად აჯანყებულებმა წარმატებები მოიპოვეს მის ჩასახშობად გაგზავნილ ჯარის ნაწილებთან ბრძოლაში, მაგრამ მთავრობამ გაგზავნა დიდი ჯარი გენერალ მარკიზ პაულისის სარდლობით, რომელმაც მარტის შუა რიცხვებისათვის მოახერხა

აჯანყების კერების ლიკვიდაცია. ამავე დროს, მთავრობამ იძულებული გახდა რიგ დათმობებზე წასულიყო.

1819-1820 წ.წ - იმერეთისა და გურიის აჯანყება რუსული მმართველობის წინააღმდეგ. 1820 წ. ზაფხულ-შემოდგომის პერიოდში, სამხედრო ექსპადიციამ გენ. ველიამინოვის მეთაურობით შეძლო აჯანყების კერათა ლიკვიდაცია.

1825 წ. - პეტერბურგში ქართველ არისტოკრატთა ნაწილი ქმნის საიდუმლო წრეს, რომლის მიზანია ბრძოლა რუსული მმართველობის წინააღმდეგ.

1827 წ. - საიდუმლო წრის საქმიანობა პეტერბურგიდან თბილისში გადმოინაცვლა. ორგანიზაციის წევრები და თანამგრძობნი ურთიერთთან მიმოწერას აწარმოებდნენ ერთგვარი საიდუმლო ანბანის მეშვეობით, რომელიც შექმნა ორგანიზაციის ერთ-ერთმა დამაარსებელმა, მღვდელმა ფილადელფოს კიკნაძემ, რომელიც იყო, აგრეთვე, ავტორი შეთქმულთა საწესდებო დოკუმენტისა ("აქტი გონიური").

1832 წ. დეკემბერი - გამკემის (იასე ფალავანდიშვილის) წყალობით ფარული ორგანიზაციის არსებობა გაშლავნდა. მთავრობამ რეპრესიულ ზომებს მიმართა მის წევრთა წინააღმდეგ. ეს მოძრაობა ისტორიაში "1832 წლის შეთქმულების" სახელით არის ცნობილი.

1828-1829 წ.წ. - მიმდინარეობდა რუსეთ-თურქეთის ომი. ანდრიანოპოლში დადებული ზავის თანახმად რუსეთის ხელთ გადავიდა (ე. ი. საქართველოს დაუბრუნდა) ახალციხე, ახალქალაქი, აწყური, ხერთვისი, ასპინძა და სამხრეთ საქართველოს სხვა ტერიტორიები.

1841 წ. მაისი - გურიაში დაიწყო გლეხთა აჯანყება, რომელიც სექტემბრის დასაწყისში ჩახშობილ იქნა.

1856-1857 წ.წ. - გლეხთა დიდი აჯანყება სამეგრელოში. 1857 წ. მაისში აჯანყებულებმა დაიკავეს სამეგრელოს მთავრის

რეზიდენცია ქ. ზუგდიდში. სამეგრელოს დედოფალმა (ქვეყნის ასული ეკატერინე) დახმარებისათვის რუსთა ჯარს მიმართა. ნოემბერში აჯანყება სასტიკად ჩაახშვეს რუსთა სამხედრო ნაწილებმა გენ. კოლუბიაკინის მეთაურობით.

1857 წ. - რუსეთის მთავრობამ გააუქმა სამეგრელოს სამთავრო, რომლის დედოფალიც - ეკატერინე ქვეყნის დადიანისა, ოჯახითურთ პეტერბურგს გაიწვიეს. (გაცილებით ადრე - 1828 წ. გაუქმებულ იქნა გურიის სამთავრო).

1858 წ. - გაუქმებულ იქნა სვანეთის სამთავრო. მთავარი - კონსტანტინე დადემუქელიანი, რომელმაც სასიკვდილოდ დაჭრა ქუთაისის გენერალ-გუბერნატორი გაგარინი, დახვრიტეს.

1864 წ. - რუსეთის მთავრობამ გააუქმა აფხაზეთის სამთავრო. მთავარი - მიხეილ შერვაშიძე რუსეთში გადაასახლეს, სადაც (ქ. ვორონეჟში) 1865 წ. გარდაიცვალა.

1864 წ. - აღმოსავლეთ საქართველოში გაუქმდა ბატონყმობა. ბატონყმობა შესაბამისად გაუქმდა:

1865 წ. - იმერეთში;

1867 წ. - სამეგრელოში;

1870 წ. - აფხაზეთში;

1871 წ. - სვანეთში;

1865 წ. - თბილისში იფეთქა ხელოსანთა აჯანყებამ, რომლის ძირითადი მიზეზიც მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობა იყო. თუმცა აჯანყება ჩახშობილ იქნა, მთავრობა იძულებული გახდა წასულიყო რიგ დათმობებზე.

- 1866 წ. - გლეხთა აჯანყება აფხაზეთში. აჯანყება მთავრობის წაგდებასა და რეზისტენციისთვის.
- 1867 წ. - ძალაში შევიდა სასამართლო რეფორმა.
- 1874 წ. - საქალაქო რეფორმა შეეხო თბილისს. ჩატარდა (18 ნოემბერს) ქალაქის სათათბიროს ხმოსანთა არჩევნები.
- 1875 წ. - ქალაქის სათათბიროს არჩევნები ჩატარდა ქუთაისში.
- 1878 წ. - 1877-78 წ.წ. რუსეთ-თურქეთის ომის შედეგად, რუსეთის მფლობელობაში გადავიდა ბათუმი, ყარსი, არღვანი, ე. ი. საქართველოს შემოუერთდა თავისი ისტორიული ტერიტორია - აჭარა-ქობულეთის მხარე.
- 1873 წ. - ციურისში მყოფმა ქართველმა სტუდენტებმა შექმნეს საზოგადოება "უღელი", რომელიც მიზნად ისახავდა მოწინავე ევროპული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური იდეების ანალიზსა და საქართველოში პოპულარიზაციას. საზოგადოებამ 1876 წლამდე იარსება.
- 1892 წ. დეკემბერი - შეიქმნა საქართველოში პირველი მარქსისტული ორგანიზაცია - "შესამე დასი".
- 1898 წ. - ქართველი მარქსისტების ხელში გადავიდა გაზეთი "კვალი".
- 1898წ. - გაიფიცნენ თბილისის რკინიგზის მთავარი სახელოსნოების მუშები, რომლებმაც მოითხოვეს ხელფასის მომატება და სამუშაო დროის შემცირება. ხელისუფლება იძულებული გახდა დათმობაზე წასულიყო.
- 1903 წ. - პარიზში, ქართულ და ფრანგულ ენებზე დაიწყო გაზეთი "საქართველოს" გამოცემა.
- 1904 წ. - შეიქმნა საქართველოს სოციალისტ-დემოკრატიული პარტია (დამფუძნებელი კონფერენცია ჩატარდა ქენევაში).

- 1905 წ. 15 ოქტომბერი – თბილისში გაიფიცა ყველა წარმოება და სავაჭრო დაწესებულება.
- 1905 წ. 17 ოქტომბერი – რუსეთის იმპერატორმა ნიკოლოზ II-მ ხელი მოაწერა მანიფესტს, რომლითაც ხალხს აღუთქვა სიტყვის, პრესის, კავშირების, კრებებისა და დემონსტრაციების თავისუფლება. აგრეთვე, ფართო საარჩევნო უფლებები.
- 1905 წ. – სოციალ-დემოკრატებმა შეიძინეს ჟურნალი "მოგზაური", რომლის ფურცლებზეც გააჩაღეს აღვირახსნილი კამპანია ეროვნული იდეოლოგიისა და ეროვნულ მოღვაწეთა წინააღმდეგ. სწორედ "მოგზაურში" 1905 წ. დაიბეჭდა ცილისმწამებლური სტატია ილია ჭავჭავაძის შესახებ (სტატიის სათაური იყო "საგურამოსა და კოპორტის საზოგადოება").
- 1906 წ. 17 იანვარი – თბილისში რკინიგზელმა მუშამ არსენა ჯორჯიაშვილმა მოკლა შავრაზმელი გენერალი გრიაზნოვი.
- 1906 წ. ივლისი – რუსმა შოვინისტმა შავრაზმელებმა თავდასხმა მოაწვეეს ვაჟთა პირველ გიმნაზიაზე და მოკლეს ცნობილი პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე შიო ჩიტაძე.
- 1907 წ. 3 აგვისტო – წიწმურის გზაზე მოკლეს ილია ჭავჭავაძე.
- 1912 წ. დეკემბერი – II სათათბიროში საქართველოს პოლიტიკური ავტონომიის მოთხოვნით გამოვიდა სოციალისტ-ფედერალისტი დეპუტატი ვარლამ გელოვანი. ქართველმა სოციალ-დემოკრატმა დეპუტატებმა ეს გამოსვლა სეპარატიზმად მონათლეს და მხარი არ დაუჭირეს.
- 1917 წ. თებერვალი – რევოლუციის შედეგად დაემხო რომანოვთა დინასტიის მმართველობა. რუსეთის მმართველობის სადავეები დროებითი მთავრობის ხელში გადავიდა.

- 1917 წ. 12 მარტი - მცხეთაში, სვეტიცხოვლის ტაძარში გა-
მოცხადდა ქართული ეკლესიის ავტოკეფალიის აღდგენა.
- 1917 წ. 25 ოქტომბერი - შეიარაღებული გადატრიალების შედეგად
რუსეთში ძალაუფლება ხელთ იგდეს ბოლშევიკებმა. ამ-
იერკავკასიის პოლიტიკურმა პარტიებმა (გარდა
ბოლშევიკებისა) უნდობლობა გამოუცხადეს ამ
პოლიტიკურ აქტს.
- 1917 წ. 15 ნოემბერი - შეიქმნა ამიერკავკასიის
მთავრობა (ამიერკავკასიის კომისარიატი), რომლის თავმ-
ჯდომარეთაც ქართველი სოციალ-დემოკრატი (მენშევიკი)
ევგენი გეგეჭკორი იქნა არჩეული.
- 1918 წ. თებერვალი - ამიერკავკასიის კომისარიატმა ძალაუფლება
გადასცა ამიერკავკასიის სეიმს.
- 1918 წ. 3 მარტი - ბრესტ-ლიტოვსკში ხელმოწერილ იქნა ზავი
რუსეთსა და გერმანიას შორის, რომლითაც რუსეთი
თურქეთს (გერმანიის მოკავშირეს) უთმობდა ყარსის,
არღაგანისა და ბათუმის ოლქებს.
- 1918 წ. 15 აპრილი - თურქებმა დაიკავეს ბათუმი.
- 1918 წ. 26 მაისი-დაიშალა ამიერკავკასიის სეიმი. შეიქმნა საქართ-
ველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა. იმავე დღეს ჩამოყ-
ალიბდა საქართველოს მთავრობა, რომლის თავმჯდომარეც
გახდა სოციალ-დემოკრატი ნოე რამიშვილი.
- 1918 წ. 4 ივნისი - ბათუმში დაიდო საქართველო-თურქეთის
ხელშეკრულება, რომელიც თურქეთს აკუთვნებდა თითქმის
მთელ სამხრეთ საქართველოს (აწყურისა და აბასთუმნის
გარდა).რამოდენიმე დღის შემდეგ, საქართველოს მთავრო-
ბის მოწვევით, საქართველოში შემოვიდა გერმანიის სამხე-
დრო ნაწილები.

1918 წ. 24 ივნისი - მთავრობის თავმჯდომარის პოსტზე ნოე რამიშვილი შეცვალა ნოე ქორდანიამ.

1918 წ. 27 ივნისი - მარტყოფში მოკლეს სრულიად საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქი კირიონ II.

1918 წ. დეკემბერი - სომხეთის ჯარებმა საქართველოს მთავრობასთან ყოველგვარი შეთანხმების გარეშე დაიკავეს სანაინის და ალავერდის ტერიტორია და ულტიმატუმი წაუყენეს საქართველოს მთავრობას ახალქალაქისა და ბორჩალოს მახრების დაცლის შესახებ. 19 დეკემბერს ქართულ ჯართან შეტაკების შემდეგ სომხეთის სამხედრო ნაწილები იძულებულნი გახდნენ უკან დაეხიათ.

1919 წ. თებერვალი - ჩატარდა საქართველოს დამფუძნებელი კრების არჩევნები, რომელშიც გაიმარჯვა სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ. სწორედ ამ პარტიის წარმომადგენლებმა შექმნეს დამფუძნებელ კრებაში უმრავლესობა.

1920 წ. 7 მაისი - ხელმოწერილ იქნა საქართველო რუსეთის ხელშეკრულება ურთიერთალიარებისა და ურთიერთცნობის (დე-იურე) შესახებ.

1920 წ. ივნისი-ბოლშევიკთა ხელშეწყობით შექმნილმა ე.წ. სამხრეთ ოსეთის რეკომმა დაიწყო აჯანყება, გამოაცხადა საბჭოთა ხელისუფლება და შიმართა რუსეთის ბოლშევიკურ მთავრობას ე.წ. "სამხრეთ ოსეთის" რუსეთთან შეერთების თხოვნით. აჯანყება ჩაახშო საქართველოს სახალხო გვარდიამ ვალიკო ჯუღელის მეთაურობით.

1920 წ. დეკემბერი - ერთა ლიგის ყრილობაზე განსახილველად გატანილი იქნა საკითხი ამ ორგანიზაციაში საქართველოს გაწევრიანების შესახებ. მაგრამ დადებითი ხმა მისცა ერთა ლიგის მხოლოდ 10-მა (23-დან) წევრმა.

1921 წ. 11-12 თებერვალი - საქართველოს საზღვრები გადმოლახეს წითელი არმიის ნაწილებმა.

1921 წ. 16 თებერვალი - შულავერში შეიქმნა საქართველოს რევკომი.

1921 წ. 21 თებერვალი - დამფუძნებელმა კრებამ დაამტკიცა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონსტიტუცია.

1921 წ. 25 თებერვალი - თბილისი აღებულ იქნა ბოლშევიკური ჯარის მიერ. მოხდა რუსეთის მიერ საქართველოს მეორე ანექსია და ოკუპაცია. საქართველოში დამყარდა საბჭოთა ხელისუფლება.

1921 წ. 16 მარტი - მოსკოვში ხელმოწერილ იქნა ხელშეკრულება, რომლითაც თურქეთმა აღიარა საბჭოთა საქართველოს სუვერენიტეტი ბათუმზე, თვითონ კი არტანისა და ართვინის ოლქები მიისაკუთრა.

1921 წ. 18 მარტი - საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობამ დატოვა საქართველოს საზღვრები და გეზი პარიზისაკენ აიღო.

1921 წ. 21 მაისი - საქართველოს რევკომმა მიიღო დეკლარაცია აფხაზეთის საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის შესახებ. 16 დეკემბერს სამოკავშირეო ხელშეკრულების საფუძველზე აფხაზეთი შევიდა საქართველოს სსრ შემადგენლობაში.

1921 წ. 16 ივლისი - აჭარა გამოცხადდა ავტონომიურ საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკად.

1922 წ. 20 აპრილი - რევკომის დეკრეტით ე.წ. სამხრეთ ოსეთს მიეცა ავტონომიური ოლქის სტატუსი.

- 1922 წ. 10 დეკემბერი - ამიერკავკასიის საბჭოების I ყრილობამ ამიერკავკასიის რესპუბლიკები გააერთიანა ერთ ფედერაციულ საბჭოთა სოციალისტურ რესპუბლიკად. აღნიშნულმა ფედერაციამ 1936 წლამდე იარსება.
- 1922 წ. 30 დეკემბერი - შეიქმნა სსრ კავშირი, რომელშიც ამიერკავკასიის ფედერაცია შევიდა, როგორც ერთი სუბიექტი. (თავდაპირველად სსრკ შედგებოდა რსფსრ, ბელორუსიის, უკრაინისა და ამიერკავკასიის ფედერაციული საბჭოთა რესპუბლიკისაგან).
- 1922-23 წ. - საბჭოთა ხელისუფლებამ საქართველოში დაანგრია 1500-ზე მეტი ეკლესია და გაანადგურა საეკლესიო ქონება.
- 1924 წ. აგვისტო - საქართველოში დაიწყო ანტისაბჭოთა აჯანყება, რომელიც სასტიკად ჩაახშო საბჭოთა ხელისუფლებამ.
- 1928 წ. - საბჭოთა ხელისუფლებამ გააუქმა საკონცესიო ხელშეკრულება ჭიათურის მანგანუმზე. მანგანუმის წარმოება ხელისუფლების პრეროგატივად გამოცხადდა.
- 1929-1933 წ. - საქართველოში ჩატარდა უსასტიკესი რეპრესიები, რაც ე.წ. კოლექტივიზაციის პროცესის თანმხლები ატრიბუტი იყო.
- 1931 წ. მაისი - უნივერსიტეტიდან გააძევეს გამოჩენილ მეცნიერთა დიდი ჯგუფი. მათ შორის უნივერსიტეტის დამაარსებელი ივანე ჯავახიშვილი.
- 1936-1938 წ. - მთელ სსრ კავშირს გადაუარა რეპრესიათა ტალღამ. საქართველოში სხვადასხვა შეთითხნილი ბრალდებით განადგურებულ იქნა არაერთი გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, მეცნიერი თუ რიგითი ადამიანი.
- 1939 წ. 1 სექტემბერი - 1945 წ. 2 სექტემბერი-II მსოფლიო ომი.
- 1941 წ. 22 ივნისი - 1945 წ. 9 მაისი-დიდი სამამულო ომი.

- 1945 წ. აპრილ-მაისი – ქართველმა ტყვე მეომრებმა კუნძულ ტე-ქსელზე (პოლანდია) მოაწყვეს ანტიფაშისტური აჯანყება. დამსჯელ რაზმებთან ბრძოლაში 500-ზე მეტი ქართველი დაიღუპა.
- 1951 წ. 25 დეკემბერი-20 ათასზე მეტი ქართველი წინასწარ შეტყობინების გარეშე, გამოიყვანეს საცხოვრებელი ბინებიდან და გადაასახლეს შუა აზიაში.
- 1951 წ. – შეთითხნულ იქნა ე.წ. "შეგრელთა საქმე". ათობით შეგრული წარმოშობის ხელმძღვანელი მუშაკი დააპატიმრეს. ძირითად ბრალდებას წარმოადგენდა ე.წ. "შეგრული სეპარატიზმი".
- 1953 წ. 5 მარტი – გარდაიცვალა ი.სტალინი.
- 1956 წ. თებერვალი – კომპარტიის XX ყრილობაზე ი.სტალინის ყოფილ თანამზრახველთა ნაწილმა "დაგმო პიროვნების კულტი". საბჭოთა სისტემის მთელი სიმახინჯენი ბრალად დაედო ერთ პიროვნებას – ი.სტალინს.
- 1956 წ. 9 მარტი – დახვრეტილ იქნა მშვიდობიანი მანიფესტაცია, რომელიც ი.სტალინისადმი თავყვანისცემის ნიშნით მიმდინარეობდა.
- 60-70-იანი წლები – ქართული ინტელიგენციის წრეებში ხდება ყურადღების გამახვილება ეროვნულ პრობლემატიკაზე. იქმნება თვითგამოცემანი. იატაკქვეშ აქტიურება ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა.
- 1978 წ. – ახალი კონსტიტუციის პროექტში, რომელიც საჯარო განხილვისათვის იყო გამოტანილი, გაუქმებული იყო ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის, სტატუსი, რამაც ქართველი საზოგადოებრიობის, განსაკუთრებით ახალგაზრდობის მღელვარება გამოიწვია. 14 აპრილს თბილისში მოეწყო გრანდიოზული მანიფესტაცია, რომელშიც თბილისის ყველა უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტები და

ქართველი საზოგადოებრიობის უფალსაჩინოესი წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ. ხელისუფლება დათმობაზე. კონსტიტუციის პროექტში შეტანილ იქნა მუხლი ქართული ენის სახელმწიფოებრივი სტატუსის შესახებ.

- 1988 წ. - ახალი ენერგიით აღზევდა ქართული ეროვნულ-განმათავისუფლებელი მოძრაობა.
- 1989 წ. 18 მარტი - სოფ. ლიხნში ჩატარდა აფხაზ სეპარატისტთა მრავალრიცხოვანი თავყრილობა. შეიქმნა ე.წ. "ლიხნის წერილი", რომელსაც აფხაზი ეროვნების მრავალი ცნობილი წარმომადგენელი აწერდა ხელს. წერილში, რომელიც კრემლის მესვეურთათვის იყო განკუთვნილი, მრუდე სარკეში იყო გაშუქებული საქართველოს ისტორია და წამოყენებული იყო მოთხოვნა აფხაზეთის საქართველოდან გამოყოფის შესახებ.
- 1989 წ. 4 აპრილი - თბილისში, მთავრობის სახლთან, დაიწყო მრავალათასიანი, მშვიდობიანი პოლიტიკური აქცია რესპუბლიკის სუვერენიტეტის მოთხოვნით.
- 1989 წ. 9 აპრილი - საკავშირო ხელისუფლებამ, ადგილობრივ კომუნისტ ხელმძღვანელთა ხელშეწყობით, ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის, აგრეთვე, რუსეთის ტერიტორიიდან გადმოსროლილი სპეც.ნაწილების საშუალებით მოაწყო სისხლიანი სასაკლავო რუსთაველის პროსპექტზე. მათ მიერ გამოყენებულ იქნა ცეცხლსასროლი იარაღი, მომწამვლელი ნივთიერება და ხელნიჩბები.
- 1989 წ. 15 ივლისი - ქსოხუმში აფხაზმა სეპარატისტებმა მოაწვეეს მშვიდობიან ქართველი მოსახლეობის ხოცვა-ჟლეტა.
- 1990 წ. 28 ოქტომბერი - საქართველოში ჩატარდა მრავალპარტიული არჩევნები, რომლის შედეგადაც ახლადარჩეულ უზენაეს საბჭოში ადგილთა აბსოლუტური უმრავლესობა

დაიკავეს ბლოკ "მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველოს" წარმომადგენლებმა.

- 1990 წ. 14 ნოემბერი - გაიხსნა უზენაესი საბჭოს I სესია, რომელმაც რესპუბლიკის უზენაესი საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩია ბლოკ "მრგვალი მაგიდა-თავისუფალი საქართველოს" სპიკერი, ზვიად გამსახურდია. სესიამ აღადგინა დამოუკიდებელი საქართველოს სახელმწიფო სიმბოლიკა - გერბი, დროშა, ჰიმნი.
- 1991 წ. 31 მარტი - საქართველოში ჩატარდა საყოველთაო რეფერენდუმი. მოსახლეობის აბსოლუტურმა უმრავლესობამ ხმა მისცა ეროვნულ დამოუკიდებლობას.
- 1991 წ. 9 აპრილი - საქართველოს უზენაესმა საბჭომ მიიღო დამოუკიდებლობის დეკლარაცია.
- 1991 წ. 26 მაისი - ჩატარდა საპრეზიდენტო არჩევნები. პრეზიდენტად არჩეულ იქნა ზვიად გამსახურდია.
- 1991-1992 წ. 22 დეკემბერი - 6 იანვარი - თბილისში მიმდინარეობდა სისხლისმღვრელი ბრძოლები პრეზიდენტ ზ.გამსახურდიას მომხრეებსა და მისი ხელისუფლებისადმი ოპოზიციურად განწყობილ შეიარაღებულ ფორმირებებს შორის. ზ.გამსახურდიას ხელისუფლება დამხობილ იქნა. მმართველობის სადავეები სამხედრო საბჭოს ხელთ გადავიდა.
- 1992 წ. 7 მარტი - საქართველოში ჩამოვიდა ე.შევარდნაძე. მოხდა სამხედრო საბჭოს რეორგანიზაცია სახელმწიფო საბჭოდ, რომლის თავმჯდომარედაც არჩეულ იქნა ე.შევარდნაძე.
- 1992 წ. 11 ოქტომბერი - ჩატარდა რესპუბლიკის პარლამენტის თავმჯდომარისა და პარლამენტის არჩევნები. პარლამენტის თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ე.შევარდნაძე.

1992-1995 წ. – საქართველომ მოიპოვა საერთაშორისო აღიარება იგი იურიდიულად ცნო მსოფლიოს მრავალმა სახელმწიფომ (მათ შორის ყველა წამყვანმა ქვეყანამ).

1992 წ. 31 ივლისი – საქართველო გახდა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის წევრი.

III-IV სს. - ფაზისში (ქეთოს მახლობლად) არსებობდა უმაღლესი რიტორიკული სკოლა (აკადემია), რომელიც იმ დროისათვის ცნობილი სამეცნიერო და საგანმანათლებლო ცენტრი იყო. ფაზისის აკადემიაში განათლება მიუღიათ ცნობილ ბერძენ ფილოსოფოსებს, მამა-შვილს, ევგენიოსსა და თემისტიოსს.

V ს-ის I ნახევარი - პატრიარქატში მოღვაწეობდა ქართველი უფლისწული მურვანოსი. ფილოსოფოსი და რელიგიური მოღვაწე, რომელიც პეტრე იბერის სახელით არის ცნობილი. მეცნიერთა ნაწილი. (შ. ნუცუბიძე, ერნ. ჰონიგმანი) ახდენს პეტრე იბერის იდენტიფიკაციას დიონისე არეოპაგელთან.

473-494 წწ. - აგებულ იქნა ბოლნისის სიონი, რომლის კედელზეც შემორჩენილია საქართველოში უძველესი წარწერა (დღემდე აღმოჩენილთა შორის).

V ს-ის II ნახევარი - იაკობ ცურტაველმა დაწერა "მუშანიკის წამება".

VI ს. - შეიქმნა "ვესტათი მცხეთელის წამება" (ავტორი უცნობია).

VIII ს. - იოანე საბანისძემ შექმნა "აბო ტფილელის წამება".

IX-X სს. - ამ პერიოდში შეიქმნა ისეთი თხზულებანი, როგორც-ბიცა: ბასილი ზარზმელის "სერაპიონ ზარზმელის ცხოვრება"; გიორგი მერჩულეს "გრიგოლ ხანძთელის ცხოვრება"; აგრეთვე, უცნობი ავტორის "კონსტანტი-კახის მარტილობა" და სხვა.

IX ს. - რედაქტირებულ და შევსებულ იქნა საისტორიო თხზულება "მოქცევაჲ ქართლისაჲ". ამავე პერიოდში შეიქმნა სუმბატ დავითის ძის "ზაგრატიონთა გვარის ისტორია", ლეონტი

მროველის "ცხოვრება მეფეთაი" და სხვა საისტორიო
თხზულებანი..

- X ს. - შეიქმნა იოანე ზოსიმეს "ქება და დიდება ქართულისა ენისაჲ".
- X ს-ის 80-იანი წლები - იოანე მთაწმინდელის (ათონელის) მიერ დაარსებულ იქნა ათონის ივერთა მონასტერი, რომელიც მნიშვნელოვან, არა შარტო რელიგიურ, არამედ სამეცნიერო - კულტურულ ცენტრად იქცა.
- XI ს-ის დასასრული - დღევანდელი ბულგარეთის ტერიტორიაზე (სოფ. ბაჩკოვო), გრიგოლ ბაკურიანისძის მიერ დაარსებულ იქნა პეტრიწონის ქართული მონასტერი, რომელიც მნიშვნელოვანი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ცენტრი იყო. მონასტერთან არსებობდა სემინარია.
- XI ს-ის პირველი ნახევარი - აიგო ისეთი მნიშვნელოვანი ხუროთმოძღვრული ძეგლები, როგორებიცაა სვეტიცხოველი (მცხეთა), ბაგრატიის ტაძარი (ქუთაისი), ნიკორწმინდა (ამბროლაურის რაიონი) და სხვა.
- XI ს. - შედგენილ იქნა "ქართლის ცხოვრების" კრებული, რომელიც მალე იქნა ნათარგმნი სომხურად.
- XII ს-ის I მეოთხედი - დავით აღმაშენებლის ბრძანებით გელათის მონასტერთან დაარსდა აკადემია. დავით აღმაშენებლისავე ინიციატივითა და მოწვევით აკადემიაში სამოღვაწეოდ ჩამოვიდა ცნობილი მეცნიერი, ფილოსოფოსი იოანე პეტრიწი.
- XII ს-ის დასასრული - სავარაუდოა, რომ ამ დროს უნდა შეექმნა შოთა რუსთაველს "ვეფხისტყაოსანი".
- XII ს. - ამავე საუკუნეში აგებული იქნა ყინწვისის, ბეთანიის, ივორთის სამონასტრო კომპლექსები. აგრეთვე, ვარძიის სამონასტრო კომპლექსი. ამავე ხანაში მოღვაწეობდნენ

ქედურობის ცნობილი ოსტატები - ბეჟა და ბეშქენ
ოპიზრები.

XVI-XVII სს. - საქართველოში აღარ არსებობენ სასწავლო-
სამეცნიერო ცენტრები. განათლებას ძირითადად ოჯახებსა
და ეკლესია-მონასტრებში ეუფლებიან.

1589-1663 წწ. - მეფე პოეტის თეიმურაზ I-ის ცხოვრების წლები.
მის კალამს ეკუთვნის "წამება ქეთევან დედოფლისა", რო-
მელშიც აღწერილია მესი დედის, ქეთევან დედოფლის
მოწამებრივი თავდადება სამშობლოსა და ქრისტეს
სჯულსისათვის.

1664-1665 წწ. - სამეფო კარის პოეტი ფეშანგი ხითარიშვილი
(ფაშვიბერტყაძე) ქმნის პოემას "შაჰნავაზიანი", რომელშიც
მოთხრობილია ვახტანგ V-ის (შაჰნავაზი) მეფობის (1658-
1675 წწ.) ისტორიის 1658 წლიდან 1664 წლამდე და, რო-
გორც კარის პოეტი, ხოტბას ასხამს მას (შაჰნავაზს).

1647-1713 წწ - მეფე პოეტის - არჩილის ცხოვრების წლები. მან
დაგვიტოვა არაერთი ნაწარმოები. მათ შორის პოემა
"გაბაასება თეიმურაზისა და რუსთაველისა". არჩილმა
პირველმა აიმაღლა ხმა ქართული ენის სიწმინდის
დასაცავად. მანვე, 1705 წ. მოსკოვში დაარსა ქართული
სტამბა, სადაც იმავე წელს დაიბეჭდა "დავითნი".

დაახლოებით 1683-1687 წწ. - იოსებ თბილელმა (სააკაძე) არჩილის
შეკვეთით დაწერა პოემა "დიდმოურავიანი", რომელშიც
ხოტბას ასხამს გიორგი სააკაძეს.

XVII ს-ის II ნახევარი - ამ პერიოდში მოღვაწეობდა ცნობილი
ქართველი ისტორიკოსი ფარსადან გორგიჯანიძე.

1658-1725 წწ - ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა სულხან-საბა ორ-
ბელიანი. მწერალი, მეცნიერი პოლიტიკური მოღვაწე. მან
შექმნა "ქართული ლექსიკონი" ("სიტყვის კონა"), იგავ-
არაკთა კრებული "სიბრძნე სიცრუისა". მას ეკუთვნის,

აგრეთვე, "ქილილა და დამანას" საბოლოო დაქცია. სულხან-საბა ორბელიანმა, გარდა ამისა, დაგვიტოვა მრავალი საყურადღებო თხზულება.

- XVIII ს.-ის I მეოთხედი – ვახტანგ VI-მ შექმნა "შეცნიერ კაცთა კომისია", რომელსაც დაევალია "ქართლის ცხოვრების" გადამუშავება და XIV-XVII საუკუნეების ისტორიის დაწერა. კომისიის მუშაობის შედეგად შეიქმნა "ახალი ქართლის ცხოვრება".
- XVI ს. – აიგო გრემის საქალაქო კომპლექსი და ახალი შუამთის მონასტერი.
- XVII ს. – აიგო ანანურის ანსამბლი.
- XVII-XVIII სს. – საქართველოში ჩამოდიან ევროპელი კათოლიკე მისიონერები, რომლებიც ეწევიან, როგორც მისიონერულ ისე საგანმანათლებლო მოღვაწეობას.
- 1696-1757 წწ. – ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა დიდი ქართველი ისტორიკოსი და გეოგრაფი ვახუშტი ბაგრატიონი
- 1745 წ. – ვახუშტი ბაგრატიონი მოსკოვში ასრულებს თავის კაპიტალურ ნაშრომს "აღწერა სამეფოსა საქართველოსი".
- 1755 წ. – თბილისში, ანჩისხატის ტაძრის აზოში, დაარსდა სასულიერო სემინარია. პირველი რექტორი იყო ფილიპე ყაბთმაზაშვილი
- 1758 წ. – თელავში, ერეკლე II-ის სასახლესთან დაარსდა სკოლა, რომელმაც დიდხანს ვერ იარსება. მის ბაზაზე 1782 წ. გაიხსნა სემინარია, რომლის რექტორიც იყო ჭერ გაიოზ არქიმანდრიტი, შემდეგ-დავით ალექსი-მესხიშვილი.
- 1749 წ. – ერეკლე II-ისა და კათალიკოს ანტონ I-ის ინიციატივით აღდგენილ იქნა თბილისის სტამბა.

XVIII ს-ის II ნახევარი – მოღვაწეობენ ცნობილი ისტორიკოსები – პაპუნა ორბელიანი და ომან ხერეულიძე. (პირველის კალამს ეკუთვნის "ამბავი ქართლისანი", მეორისას კი – "შეფობა ირაკლი მეორისა").

- 1705-1792 წწ. – ამ წლებში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ცნობილი ქართველი პოეტი დავით გურამიშვილი. ავტორი ისეთი ნაწარმოებებისა, როგორებიცაა "ქართლის ჭირი", "სწავლა მოსწავლეთა" და სხვა.
- 1750-1791 წწ. – ამ პერიოდში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ბესიკ გაბაშვილი, რომლის კალამს ეკუთვნის მრავალი ლექსი და ისტორიული პოემები "ასპინძისათვის" და "რუხის ბრძოლა".
- 1802 წ. – თბილისში დაარსდა პირველი დაწყებითი სასწავლებელი თავადაზნაურთა შვილებისათვის. მაგრამ იგი ერთ წელიწადზე ნაკლები დროის შემდეგ დაიხურა.
- 1804 წ. – გაიხსნა თბილისის კეთილშობილთა სასწავლებელი, რომელიც 1830 წ. გიმნაზიად გადაკეთდა.
- 1817 წ. – თბილისში შეიქმნა სასულიერო სემინარია, რომელმაც ერთ საუკუნეს (1917 წლამდე) იარსება.
- 1819 წ. – გამოვიდა პირველი ქართული გაზეთი, რომელიც 1822 წლამდე გამოდიოდა ჯერ "საქართველოს გაზეთის", ხოლო შემდეგ "ქართული გაზეთის" სახელწოდებით და ოფიციალურად წარმოადგენდა.
- 1830 წ. – დაიწყო საერო სკოლების გახსნა.
- 1828 წ. – გამოვიდა გაზეთი "ტფილისის უწყებანი".
- 1832 წ. – "ტფილისის უწყებანის" დამატების სახით გამოვიდა ჟურნალი "სალიტერატურონი ნაწილნი ტფილისის უწყე-

ბანი", რომლის რედაქტორადაც სოლომონ დოდაშვილი
დაინიშნა.

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

1846 წ. - დაარსდა თბილისის საჯარო ბიბლიოთეკა.

1786-1846 წწ. - ალექსანდრე ჭავჭავაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის პერიოდი. ალ. ჭავჭავაძის კალამს ეკუთვნის მრავალი საყურადღებო პოეტური ნიმუში.

1817-1845 წწ. - ამ წლებში ცხოვრობდა ქართული პოეზიის ერთ-ერთი მშვენიერ ნიკოლოზ ბარათაშვილი.

1804-1883 წწ. - ამ პერიოდში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა გრ.ორბელიანი. პოეტი, გენერალი. მის შემოქმედებაში წინა-პლანზეა ეროვნული მოტივი.

1805-1836 წწ. - ცნობილი ფილოსოფოსის ს. დოდაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის პერიოდი.

XIX ს-ის I ნახევრის ქართული კულტურა წარმოდგენილია, აგრეთვე, ისეთი მეცნიერთა სახელების გარეშე, როგორებიც იყვნენ - ფრანგი ქართველოლოგი მარი ბროსე (1802-1880 წწ.), ცნობილი ისტორიკოსი პლატონ იოსელიანი (1809-1875 წწ.), ცნობილი ისტორიკოსი, პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი თეიმურაზ ბაგრატიონი (1782-1864 წწ.).

1852 წ. - გამოვიდა ჟურნალი "ცისკარის" პირველი ნომერი. ჟურნალს თავდაპირველად გიორგი ერისთავი რედაქტორობდა, შემდეგ კი ივანე კერესელიძე.

1857 წ. - სამწერლო ასპარეზზე გამოდის ილია ჭავჭავაძე (1837-1907 წწ.).

1861 წ. - ილია ჭავჭავაძემ დაწერა თავისი საპროგრამო ნაწარმოები - "მგზავრის წერილები".

- 1840-1915 წწ. — ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა ცნობილი ქართველი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე აკაკი წერეთელი.
- 1850 წ. 2 იანვარი — ახლად აღდგენილი ქართული თეატრის დასმა, თბილისის ვიშნაზის შენობაში გამართა პირველი სპექტაკლი. წარმოდგენილი იყო გერისთავის "გაყრა".
- 1856 წ. თეატრმა არსებობა შეწყვიტა უსახსრობის გამო. 1879 წ. ილია ჭავჭავაძისა და აკაკი წერეთლის ხელმძღვანელობით თეატრი აღდგენილ იქნა.
- 1857 წ. — ივანე კერესელიძემ აღადგინა ჟურნალ "ცისკრის" გამოცემა.
- 1863 წ. — ილია ჭავჭავაძის რედაქტორობით გამოვიდა ჟურნალი "საქართველოს მოამბე", რომელმაც ერთ წელიწადს იარსება.
- 1866-1885 წწ. — გამოდის გაზეთი "დროება", რომელსაც ჯერ გიორგი წერეთელი რედაქტორობს, შემდეგ სერგეი მესხი, ბოლოს კი-ივანე მაჩაბელი.
- 1877 წ. — ილია ჭავჭავაძემ დაიწყო "ივერიის" გამოცემა, რომელიც 1906 წლამდე გამოდიოდა ჯერ ყოველთვიური ჟურნალის, შემდეგ კი ყოველდღიური გაზეთის სახით.
- 1879 წ. — შეიქმნა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოება. მისი პირველი თავმჯდომარე იყო დიმიტრი ყოფიანი, ხოლო 1886 წლიდან — ილია ჭავჭავაძე.
- 1893-1904 წწ. — გამოდის გაზეთი "კვალი".
- 1840-1913 წწ. — ამ პერიოდში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა დიდი ქართველი პედაგოგი და საზოგადო მოღვაწე იაკობ გოგებაშვილი.

1827-1890 წწ. - რუსეთის მეცნიერთა აკადემიის კორესპოდენტის, ცნობილი ისტორიკოსის ბაქრაძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის პერიოდი.

1884 წ. - მოსე ჯანაშვილიმა გამოაქვეყნა საქართველოს ისტორიის სახელმძღვანელო.

XIX ს-ის 90-იან წლები - სახვითი ხელოვნების სფეროში სამოღვაწეო ასპარეზზე გამოდის ცნობილი მხატვარი მოსე თოიძე (1871-1951 წწ.).

1860-1918 წწ. - ცნობილი თვითნასწავლი მხატვრის ნიკო ფიროსმანაშვილის (ფიროსმანის) ცხოვრების წლები.

1896 წ. - მელიტონ ბალანჩივაძემ შექმნა პირველი ქართული ოპერა - "თამარ ცბიერი".

1901-1902 წწ. - გამოდის არალეგალური სოციალ-დემოკრატიული მიმართულების გაზეთები "ბრძოლა" და "ბრძოლის ფურცელი".

XX ს-ის I ათწლეული - გამოდის სატირულ-იუმორისტული ხასიათის მრავალი ჟურნალი. მაგალითად: "მათრახი", "დიბლიპიტო", "ზუმარა" და ა. შ.

1905 წ. - გამოდის ჟურნალი "სოციალ-დემოკრატი".

XX ს-ის I ნახევარი - ქართული ლიტერატურის ასპარეზზე მოღვაწეობენ ისეთი მწერლები, როგორებიც არიან ი. ჯავახიანი, ა. წერეთელი, გ. ტაბიძე, ტ. ტაბიძე, ვ. ვაფორინაშვილი, მ. ჯავახიშვილი, ვ. ბარნოვი, ა. აბაშელი, გ. რობაქიძე და სხვა.

1858-1911 წწ. - ამ წლებში ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა მ. თამარაშვილი. ცნობილი ქართველი კათოლიკე მოღვაწე, ავტორი გახმაურებული ნაწარმოებისა "ისტორია კათოლიკობისა ქართველთა შორის", "ქართული ეკლესიის

ისტორია" და სხვა. მ. თამარაშვილის ნეშტი 1978 წ. ცნობილი საზოგადო მოღვაწის რევაზ თაბუკაშვილის ინიციატივით გადმოსვენებულ იქნა იტალიიდან თბილისში და დაიკრძალა დიდუბის პანთეონში.

- 1915-1916 წწ. - ყალიბდება ქართველ სიმბოლისტთა-
"ცისფერყანწელთა" ლიტერატურული სკოლა.
- XX ს-ის 10-იანი წლები. - სამოღვაწეო ასპარეზზე გამოდიან გამოჩენილი მხატვრები: დ.აკაკიაძე და ლ.გულდიაშვილი. გაცილებით ადრე, 1901 წ. პარიზიდან სამშობლოში დაბრუნდა ცნობილი მოქანდაკე იაკობ ნიკოლაძე.
- 1918 წ. 26 იანვარი - ქართველ მეცნიერთა ჯგუფის, რომელსაც სათავეში ივანე ჯავახიშვილი ედგა, მრავალწლიანი მეცადინეობა წარმატებით დაგვირგვინდა-თბილისში გაიხსნა ეროვნული უნივერსიტეტი.
- 1939 წ. - გამოიცა კ. გამსახურდიას ისტორიული რომანი "დიდოსტატის მარჯვენა".
- 1941 წ. - გაიხსნა საქართველოს მეცნიერებათა აკადემია, რომლის პირველ პრეზიდენტადაც არჩეულ იქნა ნიკოლოზ მუსხელიშვილი.
- 1948 წ. - პარიზში კალისტრატე და ნინო სალიებმა დააარსეს ქართველოლოგიური ეურნალი "ბედი ქართლისა".
- 1960 წ. - დაიწყო ეურნალ "სკოლა და ცხოვრების" გამოცემა.
- 1960 წ. ოქტომბერი - შოთა რუსთაველის ბიოგრაფიასთან დაკავშირებული მასალების მოძიების მიზნით, პალესტინაში გაემგზავრა ექსპედიცია პოეტ - აკადემიკოს ი. აბაშიძის, აკადემიკოს ა. შანიძისა და გ. წერეთელის შემადგენლობით.
- 1961 წ. - თბილისში აშენდა სპორტის სასახლე (არქიტექტორები ი. კასრაძე, ვ. მუსხელიშვილი; ინჟ. დ. ქაჯაია).

1962 - 1968 წწ. - გამოდიოდა გაზ. "საქართველოს კინემა-
ტოგრაფისტი".

- 1965 წ. - დაწესდა დიდი ქართველი პედაგოგისა და სოციალური მოღვაწის - იაკობ გოგებაშვილის სახელობის პრემია, რომელიც ენიჭებათ პედაგოგიკის ისტორიისა და თეორიის, საგანთა სწავლების მეთოდოლოგიათა დარგში მნიშვნელოვან სამეცნიერო გამოკვლევათა, აგრეთვე სახელმძღვანელოთა ავტორებს.
- 1966 წ. - საზეიმოდ იქნა აღნიშნული შოთა რუსთაველის 800 წლისთავი.
- 1967 - 1974 წწ. - დაისტამბა მ. კვესელავას რომანი "ასერგასის დღე" (3 წიგნად) რომელშიც დოკუმენტურ მასალაზე დაყრდნობით, უდიდესი მხატვრული ოსტატობითაა გახსნილი ფაშისტური იდეოლოგიის არსი.
- 1969 წ. - ტურინის აკადემიამ, გამოიჩინა ქართველ მათემატიკოსს, აკად. ნ. მუსხელიშვილს მიანიჭა საერთაშორისო პრემია "შოდესტო პანეტი".
- 1971 წ. - აიგო საქართველოს სახელმწიფო ფილარმონია (არქიტექტორი ი. ჩხენკელი).
- 1971 წ. - გამოსვლას იწყებს ენათმეცნიერთა პერიოდული ორგანო - "იბერიულ - კავკასიური ენათმეცნიერების წელიწადი".
- 1974 წ. - სან-რემოს (იტალია) კინოფესტივალის ფიურში პირველი პრიზი მიანიჭა თ. აბულაძის ფილმს - "ვედრება".
- 1974 წ. - ქართული კინოს პიონერის - ვ. ამაშუკელის ღვაწლს მიეძღვნა ქუთაისში ჩატარებული პირველი რესპუბლიკური კინოფესტივალი.

1958 - 1975 წწ. - ქართველმა რეჟისორებმა შექმნეს 700-მდე ფილმი.

1957 - 1975 წწ - დაისტამბა გრ. აბაშიძის მიერ ისტორიულ თემატიკაზე შექმნილი ტრილოგია ("ლაშარელა" - 1957, "დიდი ლამე" - 1962-65; "ცოტნე ან ქართველთა დაცემა და ამაღლება" - 1975).

1975 წ. - დაისტამბა ეპოქალური მნიშვნელობის რომანი "დათა თუთაშხია" (ავტორი კ. ამირეჯიბი).

1984 წ. - კინოსტუდია "ქართული ფილმის" ბაზაზე რეჟისორ თ. აბულაძემ გადაიღო მსოფლიოში გახმაურებული ანტიდიქტატორული ფილმი "მონანიება".

პრტიანი საქართველოს მეფენი

ბაგრატ III	- 975-1014
გიორგი I	- 1014-1027
ბაგრატ IV	- 1027-1072
გიორგი II	- 1072-1089
დავით IV აღმაშენებელი	- 1089-1125
დემეტრე I	- 1125-1155-1156
დავით V	- 1155
გიორგი III	- 1156-1184
თამარი	- 1184-1213
გიორგი IV ლაშა	- 1213-1223
რუსუდანი	- 1223-1245
დავით VII ულუ	- 1247-1270
დავით VI ნარინი	- 1245-1293
დემეტრე II თავდადებული	- 1270-1289
ვახტანგ II	- 1289-1293
დავით VIII	- 1293-1311
ვახტანგ III	- 1302-1308
გიორგი VI მცირე	- 1308-1313
გიორგი ბრწყინვალე	- 1314-1346
დავით IX	- 1246-1360
ბაგრატ V	- 1360-1393
გიორგი VII	- 1393-1407
კონსტანტინე I	- 1407-1411
ალექსანდრე I დიდი	- 1412-1442
ვახტანგ IV	- 1442-1446
გიორგი VIII	- 1446-1466
ბაგრატ VI (ქართლ-იმერეთის მეფე)	- 1466-1478
კონსტანტინე II (ქართლ-იმერეთის მეფე)	- 1478-1484

ქართლის მეფენი

კონსტანტინე II	-	1484-1505
დავით X	-	1505-1525
გიორგი IX	-	1525-1527
ლუარსაბ I	-	1527-1556
სიმონ I	-	1556-1569, 1578-1600
დავით XI, დაუთ-ხანი	-	15569-1578
გიორგი X	-	1600-1606
ლუარსაბ II	-	1606-1614
ბაგრატ VII, ბაგრატ-ხანი	-	1616-1619
სიმონ II	-	1619-1631
როსტომი	-	1632-1658
ვახტანგ V, შაჰნავაზი	-	1658-1675
გიორგი XI	-	1676-1688, 1703-1709
ჭაიხოსრო	-	1709-1711
ვახტანგ VI, ჯანიშინი	-	1703-1714, მეფე - 1716-1724
იესე, ალიყული-ხანი	-	1714-1716

ქახეთის მეფენი

გიორგი I (VIII)	-	1466-1476
ალექსანდრე I	-	1476-1511
გიორგი II, ავეგიორგი	-	1511-1513
ლევან	-	1520-1574
ალექსანდრე II	-	1574-1605
დავით I	-	1601-1602
კონსტანტინე I	-	1605
თეიმურაზ I	-	1606-1648
არჩილ II	-	1664-1675
ერეკლე I, ნაზარალი-ხანი	-	1688-1703
დავით II, იმამყული-ხანი	-	1703-1722
კონსტანტინე II, შაჰმადყული-ხანი	-	1722-1733

თეიმურაზ II
 გამგებელი - 1709-1715,

მეფე	- 1733-1744,
ქართლის მეფე	- 1744-1762
ერეკლე II	- 1744-1762

ბაგრატიონთა მეფეები

ბაგრატ II (VI)	
ალექსანდრე II	- 1484-1510
ბაგრატ III	- 1510-1565
გიორგი II	- 1565-1585
ლევან	- 1585-1599
როსტომი	- 1590-1605
გიორგი III	- 1605-1639
ალექსანდრე III	- 1639-1660
ბაგრატ IV	- 1660-1681
ალექსანდრე IV	- 1683-1695
სვიმონ	- 1698-1701
გიორგი VI	- 1703-1720 (ხანგამოშვებით)
ალექსანდრე V	- 1720-1740, 1741-1752
გიორგი VII	- 1741
სოლომონ I	- 1752-1784
დავით II	- 1784-1789
სოლომონ II	- 1789-1810

ქართლ-კახეთის მეფეები

ერეკლე II	- 1762-1798
გიორგი XII	- 1798-1800

სამცხის მთავრები

სარგის I	
ჯაფლ-ციხისჯვარელი	- 1266-1285

- ბექა I - 1285-1308
 სერგის II - 1308-1334
 ყვარყვარე I - 1334-1361

შალვა, სამცხის
 სპასალარი და ათაბაგი - 1361-1374

- ალბულა I - 1374-1391
 ივანე II - 1392-1444
 ალბულა II - 1444-1451
 ყვარყვარე II - 1451-1498
 ქაიხოსრო I - 1498-1500
 მზექაბუჯი - 1500-1515
 მანუჩარ I - 1515-1518
 ყვარყვარე III - 1515-1535

სამცხე-საათაბაგო იმერეთის
 სამეფოს შემადგენლობაშია - 1535-1545

- ქაიხოსრო II - 1545-1573
 ყვარყვარე IV - 1574-1581
 მანუჩარ II - 1581-1607
 მანუჩარ III - 1607-1628

1639 წ. 18 მაისს ოსმალებსა და ირანს შორის ზოპაბში ქასრე შირ-
 ინის რაიონში, დაიდო საზავო ხელშეკრულება. ამ ხელშეკრულებით
 ოსმალებმა მიიტაცა აღმოსავლეთ მესხეთიც. საქართველოს ყველაზე
 მოწინავე და კულტურულმა კუთხემ არსებობა შეწყვიტა.

სამეგრელოს მთავრები

- გიორგი I - 1323
 მამია I - 1323-1345
 გიორგი II - 1345-1384
 ვამეყ I - 1384-1396
 მამია II - 1396-1414
 ლიპარიტ I - 1414-1470
 ვამეყ II - 1414-1482
 შამადავლუ

ლიპარიტ I-ის ძე	-	1470-1474
ლიპარიტ II	-	1482-1512
მამია III	-	1512-1558
ლევან I	-	1533-1572
გიორგი III	-	1572-1582
მამია IV	-	1582-1590
მანუჩარ I	-	1590-1611
ლევან II	-	1611-1658
ლიპარიტ III	-	1658
ვაჟეჟ II	-	1658-1660
შემადგულე ან ლევან III	-	1660-1688
ლევან IV	-	1684-1691
კაცია ჩიჭოვანი	-	1691-1701
გიორგი ლიპარტიანი	-	1701-1706, 1714
კაცია I	-	1704-1710
ბეჟან I	-	1714-01728
ოტია ბეჟან I-ის ძე	-	1728-1744
კაცია II	-	1744-1788
გრიგოლი	-	1788-1804
მანუჩარი	-	1791
კაცია, ტარიელი	-	1802
ლევან V	-	1804-1844
დავით ლევანის ძე	-	1846-1853

28th

876/2

